

ABONAMENTUL :

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate :

Pe un an . . . 40.— franco

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zriayl N-rul 1/a

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Ghilotina — funcționează iarăș

Mărire Ție, sfinte Părinte dela Roma!

Mărire Ție, atotînțeleaptă Identitate de in-
terese austro-ungaro-române!

Osana Ție, guvern al Ungariei, care te
grabestî să desăvârșești chipul de minunată
Treime, simbolizând iubirea alături de cel
ce ne-a fost Credința și de cei ce ne sunt Spe-
ranța mântuirii noastre naționale!

Patru milioane de români se prostern în
fața Voastră. — patru milioane de oi rătăcite,
cari și-au regăsit de acum cărarea, — se pot
închina de acum stelei simbolice ce închipuieți
pe cerul sorții lor!

De dragul Vostru, vom da bucuroși jertfa
de 70.000 de suflete românești cerute de iaz-
ma dela Hajdudorogh! De dragul vostru vom
răbda să fie tîntit cât mai adânc în inima unei
din bisericile românești proiectilul otrăvit al
„Christiifideles”-ului Și tot de dragul Vostru
tercim noi fructele legii lui Apponyi, vână-
toarea după treicolorul nostru etnic, călcăiul
ce ni se aplică în toate domeniile vieții de stat
și toate-toate câte îndurăm pe acest pământ
îngrășat de sângele și de sudoarea noastră!

Iar dacă am avut cuvinte să aprindem
locul de praznice și până acuma, de azi in-
colo vom avea și mai multe.

Pentru că ziua de azi deschide o pagină
nouă în povestea libertăților noastre! De azi
incolo ghilotina presei românești funcționează

iarăș! Procesele politice se vor deslănțui ia-
răș împotriva noastră! Un nou pelerinaj sinis-
tru se pornește spre porțile Seghedinului și Va-
țului! De sigur ca să se demonstre în chipul
cel mai plastic cu putință care este esența in-
tereselor austro-ungaro-române și care este
legătura intimă între aceste interese și poli-
tica apostolească a Romei!

Pentru că procesul ce ni s'a anunțat azi
din partea procurorului e pentru un articol
relativ la atitudinea luată de guvern în baza
celor scrise pe nenorocita piele de căne prin
care s'a îngăduit Hajdudoroghul. E pentru ar-
ticolul nostru „Via vi repellere licet”, apărut
în numărul 162 al „Românului”.

În adevăr, nimic nu putea să dea o nuanță
mai izbitoare simbolului de armonie austro-un-
garo-română ca haina roșă de călău ce se aî-
șează din nou libertății noastre de presă, —
singurei noastre libertăți ce ne-a mai rămas,
fie și în halul în care a scăpat din ghiarele re-
gimului coaliționist!

Era și timpul suprem!

Trebuia să li se dea un paternic stimulent
de însușire celor peste o jumătate de milion
de dorobanți, cari străjuiesc azi monarhia!
Trebuia să li se dea o mângăiere zecilor de
mii de rezerviști români cari părăsesc azi ve-
trele lor, pentru a da prin calitățile lor ostă-
șești atât de sgomotos recunoscute o perspec-
tivă de siguranță statului ungar! Trebuia, în
sîrșit, un răspuns lacrimilor fără număr și

suspinelor ce pier azi în zarea fără de nădejde
a satelor noastre...!

Și iată că s'a dat!

Mărire Ție senină Treime a ăstor vremi
științite de mătăuzul Libertății Naționale!!!

Atitudinea Germaniei și consecințele ei.

Dela corespondentul nostru special. —

Paris, 3 Decemvrie.

Săptămâna trecută a adus, în mijlocul pre-
ocupațiilor și al temerilor celor mai grave,
în mijlocul agitațiilor răsboinice chiar, o do-
ză mare de *optimism*. Ostilitățile dintre turci
și creștinii aliați au fost suspendate de fapt
și tratativele pentru încheierea unui armisti-
țiu erau angajate cu destulă seriozitate. Pe
de altă parte conflictul austro-sârb părea că
s'a atenuat mult, și anume în urma atitudinii
energice și intransigente a Austro-Ungariei
care prin măsurile ce a luat a făcut o presiune
mare asupra Serbiei. Astfel se explică ceda-
rea așa zicând brusca, neașteptată, fără nici
o introducere a Serbiei, atitudinea mai puțin
fermă a d-lui Pașici în chestiunea litoralului
sârbesc la marea Adriatică.

Acest optimism, care în scurtul interval
de o săptămână a avut o influență foarte bi-
nefăcătoare asupra vieții europene în gene-
ral — mai cu seamă din punctul de vedere
economic-financiar — era cât se poate de
justificat și *credem că nu trebuie abandonat
nici astăzi* după discursul așa de răsboinic al

Teatrul la Greci.

De Corneliu Moldovanu.

Omul, la început, pentru a statornici cele
câtă raporturi dintre el și elementele naturii,
a căutat să dea veșmânt concret osebitor sen-
timente, și astfel a întocmit idoli asemenea lui,
dându-le puteri nemărginite de a-l guverna,
să-l terorizeze și pedepse. Pentru cultul acestor
zeiță, a închipuit altare, le-a ridicat statui și
le-a adus sacrificii, fie în nădejdea îmblânzirii
acestor întrupări care personificau elementele,
fie ca o cerință sufletescă de manifestare
concretă a surplusului de energie vitală, pe
care trebuia s'o cheltuească într'un fel. Așa
s-au născut artele, având drept temelie sen-
timentul religios.

Locul unde se aduna poporul la începuturile
civilizației grecești, pentru a sărbători osebile
divinități, s'a numit *teatru*. Se alegea
de obicei, pentru trebuințele practice ale vre-
mii, o colină pe care se afla altarul rudimen-
tar al lui *Bhacus* sau *Ceres*, cu trei sau
patru trepte, și poporul înșirat pe coastă, pu-
tea să ia parte ca privitor la această sărbă-
toare. Decorul nu era altul, decât acel al na-
turii; templul avea un înveliș de flori și de ver-
teală, iar spectatorii se foloseau, pentru mai
ușoară participare, de amfiteatrul unei vălece.
În aceste începuturi rudimentare stă originea

tragediei, când se sacrifică zeițăților aspre și
nesăturate, tradiționalul țap.

În urmă, pentru a se împlini cerințele prac-
tice, s'a ales drept loc al adunării o piață pu-
blică, unde, pe lângă jertfele aduse zeilor su-
periori și de unde denumirea locului de *teatru*,
se obișnuia să se facă primiriile oaspeților, adică
a locuitorilor unei cetăți vecine, care erau po-
ziți să asiste la concursurile de poezie lirică, ori
la alte spectacole cu un caracter mai puțin re-
ligios.

Tot pentru împlinirea cerințelor practice, s'a
simțit nevoia întocmirii unei estrade pentru oî-
ciare, și această estradă s'a numit *scenă*, (pe
grecește *benă*).

Aceste manifestări cu caracter religios mai
puțin pronunțat, luând anumite proporții, în-
mulțindu-se numărul artiștilor, adăugându-se
corurile și dansurile, s'a simțit nevoia unei clă-
diri speciale de teatru, aceasta prin veacul IV
a. Chr., care s'a perfecționat pe măsură ce
spectacolele își perdeau caracterul religios,
fiind din ce în ce mai artistice, — până s'a a-
juns la întocmirea arhitectonică și tehnică, ce
se poate vedea în ruinele teatrului din
Epidaurus, cel mai bine păstrat, și care repre-
zintă cea mai perfecționată formă a teatrului în
antichitate.

Clădirea unui teatru la Greci se alcătuea de
obicei dintr'un *amfiteatru* larg, de forma

unui semicerc, având în mijlocul lui o arenă,
numită *orchestra*, unde se executau dan-
surile și se rosteau corurile, a căror evoluție se
facea în jurul altarului lui *Bachus*.

Teatrul din *Epidaurus* avea un amfiteatru
de 118 metri, având 16.000 locuri pe 19 serii
de bănci, cu 13 coridoare pentru intrări și eșiri.
Nobilități și înalți funcționari ai cetății ocupau
totdeauna primele rânduri. Orchestra era
largă de 20 de metri, iar în față era scena, largă
de 26 metri. În spatele acesteia, se afla post
scenium, unde erau camerile artiștilor, iar în
dosul acestui postscenium, încheind clădirea, se
afla porticul, unde se refugia mulțimea în vre-
me de ploaie, — căci scena, orchestra și am-
fiteatrul nu erau acoperite, fiind cel mult apa-
rate de soare, (și aceasta foarte târziu,) prin-
tr'un *velarium*, o pânză prinsă pe stâlpi și ani-
mată de ziduri.

Decorul obișnuit al unei tragedii era alcătuit
din fațada unui palat, cu două aripi. La mijloc
era intrarea principală a „regilor”, la dreapta,
intrarea stănilor, iar în stânga, intrarea pen-
tru sclavi. Ornamentele erau coloane, frontoa-
ne și statui. Rareori câte un rug sau un mor-
mânt.

Numai în astfel de clădiri ne putem închipui
reprezentarea Persilor ori a lui *Prometheu* în-
lăntuit, ale lui *Eschil*, a tragediilor impetuoase
ale lui *Sophocle* și *Euripid*, ori a comediilor lui
Aristophan.

d-lui de Bethmann-Hollweg, cancelarul imperiului german.

Regretăm o părere pe care am mai exprimat-o în coloanele acestui patriotic ziar: astăzi conflictul austro-sârb sau mai bine zis *germano-slav* este mult mai grav pentru menținerea păcii generale decât chiar războiul din Balcani, care pentru moment a căzut pe al doilea plan. Atențiunea noastră trebuie fixată pentru câțva timp asupra Berlinului, asupra Vienei și asupra Belgradului și mai cu seamă asupra deciziunilor dela Petersburg.

De atitudinea Rusiei depinde în aceste momente în cea mai mare parte pacea europeană, căci dacă Rusia va continua să sprijinească pretenziunile sârbești cele două state ale blocului german nu vor ezita să încredințeze soluțiunea situației unui războiu european. Este chestiunea a se ști dacă Rusia va avea curajul să intre pe această cale plină de atâtea mari pericole și mai cu seamă de atâtea surprize, nelipsite în timp de războiu, sau *va ceda în ultimul moment*, cum a făcut cu ocazia crizei anexării Bosniei și Herțegovinei. Nimeni nu poate prevedea cu siguranță ceea ce are să se întâmple, nici chiar guvernul rusesc, a cărui politică externă nu mai este exclusiv în mâinile d-lui Sassonow. Dacă radicalii, panslaviștii, în sfârșit partidul războiului va veni de asupra pacea europeană va fi imediat compromisă. Sunt încă o mulțime de indicii că lucrurile nu vor ajunge până acolo. Discursul pronunțat de baronul de *Bethmann-Hollweg*, cancelarul imperiului german, în ședința de ieri, luni, a Reichstagului (pe care cititorii noștri îl cunosc din informațiunile telegrafice ale „Românului”) poate fi interpretat în două chipuri, în favoarea sau în defavoarea păcii, *după cum admitem că Rusia este sau nu dispusă să riște un război...* Discursul cancelarului german este o *amenințarea formală* la adresa Rusiei, o amenințare care nu poate fi rău înțeleasă și care pune pe ruși în alternativa de a alege între pace și războiu! Iată această frază care nu mai lasă nici o umbră de îndoială asupra atitudinii Germaniei (care părea a fi cam șovăitoare în ultimul timp), atitudine care corespunde de aci înainte cu desăvârșire intereselor austriace și tendințelor antislave:

„Dacă totuși (— a fost vorba de reglementarea pașnică a conflictului. Nota Trad. —) aliatele noastre, în momentul când vor avea să-și apere drepturile, ar fi atacate, contra oricărei așteptări, dintr-o a treia parte (Rusia! Nota Traduc.) și s'ar găsi amenințate în existența lor, fideli datoriei ce ne incumbă vom lua, cu o fermă rezoluțiune, atitudine pentru aliatele noastre.”

Opinia austriacă a putut ceti din aceste cuvinte în mod clar hotărârea fermă a Germaniei de a sprijini, chiar cu armele, pe aliata sa austro-ungară. Presa vieneză jubilează de altfel de acest succes neîndoios al politicii austriace, succes care poate fi atribuit vizitei la Berlin a arhiducelui Francisc Ferdinand, moștenitorul austro-ungar.

Se pune acum întrebarea care este *atitudinea Triplei-Entente-e* față de această fermă încheiere a blocului germano-austro-ungar? Ce face Franța? Ce va face *Anglia* căreia cancelarul Bethmann-Hollweg i-a adresat cuvinte lingusitoare de pretenție? Și, mai cu seamă ce va face Rusia pentru care *în special* a fost pregătit acest discurs?

Atitudinea Germaniei a produs, aici în Franța o profundă impresie, căci pentru cei neinițiați această energică și bruscă luare de atitudine era o surpriză după șovăirile din săptămânile recente, șovăiri ale germanilor cari se explicau prin victoriile răsunătoare ale slavilor balcanici. Ziarele de azi dimineață se ocupă pe larg cu importantul discurs al baronului de Bethmann-Hollweg și în general se recunoaște în Franța că Austria va avea un joc mult mai ușor față de sârbi având sprijinul ferm și foarte eficace al Germaniei. Șansele de succes ale sârbilor au scăzut foarte mult.

Ne întrebăm însă, cu drept cuvânt, împreună de presa franceză, dacă discursul cancelarului german n'a contribuit oare la *agravarea* iar nu la îmbunătățirea situațiunii generale? Incât îi privește pe francezi ei sunt tot așa decizi a sprijini pe aliații lor ruși ca și înainte. Chiar în aceste momente camera franceză discută chestiunea sporirii armatei

franceze și deputatul *Driant*, fruntaș naționalist, a cerut chiar reintroducerea serviciului de 3 ani în locul serviciului de 2 ani, prin care cadrele armatei franceze au fost slăbite.

Chestiunea cea mare ce se pune este: ce atitudine va lua Rusia față de Germania. Cât despre atitudinea Angliei ea este și va fi așa de oportunistă în acest conflict încât este imposibil a-i atribui, cu șanse de verosimilitate, o linie de conduită oarecare. Statele cari vor decide din nou soarta păcii sunt tot Germania și Rusia.

Prostie ungurească. Fițiuca „Ujság”, care imbucură cu scăpărările-i de cremene pe nobilele vlăstare din Ardeal ale lui Hunor, scrie într'un număr recent:

„Pe noi, ungurii, nu ne rătăcesc momelile valache, nu ne lăsăm păcăliți prin manifestațiile perfide și mincinoase ale valachilor (E vorba de întrunirile naționaliste din București, în cari au răsunat și glasuri de aderență în ce privește relațiile României cu Austro-Ungaria. N. Red.) și Ungaria protestează împotriva pretenției, ca noi (Ungurii. N. Red.) să ne dăm de partea valachului împotriva bulgarului. **Deleși dracu, care să-i ducă pe toți valachii!**”

Ignobilul săcui, autorul acestei opintiri mentale, iscălește Kalmár A. și suntem siguri că nu va fi supărat de procurori, pentru agitație împotriva unei populații din această mult iubită țară. Dar dracu nu doarme, — va ști el pe cine să-l adape în smoala Tartarului. Le va mai veni rândul și pintenților. Incă n'a cântat coșul pentru a treia-oară — nobile nemes de contrabandă!

Cai verzi. O altă fițiucă ungurească din Ardeal, „Közérdek”, care apare în orașul de slavă al lui Axente, în Aiud, vestește cu multă îndărătare patriotică o mare adunare a românilor din Ungaria, care cică ar fi să aibe loc în scurtă vreme la Siria cu scopul neîndoios de a se proclama *un nou program politic românesc din care să lipsească autonomia Ardealului* și orice rămășiță din — vezi doamne — pretențiile *daco-românești*.

De geaba, nu e iepuresc acest neam ales, numai pentru că se sporește ca iepurii, — el are și alte calități iepurești.

Decorul la început era simplu: mai multă grijă se dădea costumelor. Unele teatre grecești, erau de un lux fabulos. Treptele amfiteatrului erau de marmoră, iar teatrul era canalizat pentru scurgerea apelor adunate din ploae.

În fundul scenei, între coloane, erau paravane de lemn, pe care se zugrăveau pomi sau ziduri, cu scop de a da spectatorilor iluzia unui palat sau a unei păduri. Aceste paravane erau compuse de obicei din trei culise, numite *periacte*. Alte ori, decorul reprezenta o piață publică, având de-o parte un palat, iar de alta fațada unui templu. În fund se vedea zugrăvit cerul și marea, sau cerul și o pădure. În ruinele teatrului din Eritrea s'au găsit urmele unui decor rulant, în felul cerului circular de astăzi.

— Cabinele artiștilor și mașinăriile erau sub scenă. În dreapta și în stânga scenei se aflau două săli largi de odihnă. Acustica lăsa mult de dorit în aceste teatre uriașe, din cauza imensității amfiteatrului. Pentru a satisface condițiunile de acustică și optică, actorii purtau măști armate cu rezonatoare de cupru, un fel de cornete acustice, — și aceste măști erau de cele mai multe ori mai mari decât figura omenească. Actorii recurgeau de asemeni la *cothurni* înalți și la veșminte lungi și largi, căutând să mărească dimensiunile corpului, ca astfel ochiul spectatorului să nu fie jignit de simțitoarea distanță dintre scenă și amfiteatrul de unde privea publicul.

Teatrul la Romani.

Romanii, împrumutând arta dramatică dela Greci, au perfecționat teatrele, dând o mai largă dezvoltare tehnicii și recuzitei. Istoricii din timpul imperiului povestesc despre un lux de costume și de decorație care a fi vrednice de noi modernii.

Romanii, nu numai că au fost inovatori în arta montării, dar au mers cu dezvoltarea artei dramatice până acolo, încât sub Neron, când s'a reprezentat piesa „Incendiul” lui Afranius, s'au întrebuițat mașinării atât de minunate, încât se dădea spectatorilor iluzia complectă a arderii unei cetăți.

Montările la Romani, fără a mai vorbi de figurația care se număra cu sutele, risipa de costume și fastul decorației, au ajuns la o așa de pronunțată dezvoltare încât în unele piese se întrebuițau pe scene portice cari numărau câteva sute de coloane, împodobite cu câteva mii de statui.

Pe lângă această perfecționare a artei dramatice, libertatea autorilor și a actorilor ajunsese până acolo, încât se putea de pe scenă batjocori zeei, satiriza obiceiurile publice, ironiza conducătorii oștirilor, și chiar împărații.

La început, Romanii au avut teatre, primitive, alcătuite dintr-o scenă simplă, înaltă de două picioare, și înconjurată cu un perete de lemn. Urcarea la scenă se făcea prin câteva

trepte. Reprezentațiile obișnuite erau farsele ordinare și de prost gust, numite *atelane*.

Numius, cel dintâi, clădește pe la jumătatea secolului al doilea înainte de Christos, un teatru de lemn, după modelul teatrului dela Atena. În acest teatru de lemn, au venit chiar actorii greci ca să nelprezinte tragediile lui Eschil și Sophocle.

Cel dintâi teatru în piatră se zidește abia la anul 55 a. Chr. la Roma de către *Pompejus*, numit „teatrul lui Pompejus”.

Amfiteatrul era larg de 160 metri, cuprinzând 17.000 sau 18.000 de spectatori, iar scena era largă de 100 metri, fiind împodobită cu frâscânduri de coloane.

Apoi se zidește la Roma teatrul lui *Marcus* (anul 13 a. Chr.), cu scenă mică, fiind un fel de teatru intim, al nobilimei. Acest teatru era numit mai ales prin luxul montării, bogăția decorurilor și scumpetea costumurilor. Amfiteatrul era acoperit cu un velum cu picturi decorative, iar scena era prevăzută cu două cortine.

După Christos s'au clădit teatre numeroase, mari și mici. Două merită a fi amintite: Unul la *Pompej* și altul la *Acroe* în Sicilia. Ambele erau teatre mici, de elită.

Minutat de bine s'au păstrat ruinele teatrului din *Herculanum*, zidit în cei dintâi ani ai creștinismului; după care ne putem da seamă de splendoarea pe care o aveau spectacolele la Romani.

Audiențe la M. Sa monarhul. Din Viena ni se anunță: Ieri dimineață M. Sa monarhul a primit în audiență pe arhiducele Stefan Carol, bar. Hazai, ministrul apărării țării, apoi pe șeful de secție Daruváry. La amiază au fost primiti în audiență bar. Rhemen, comandantul corpului 13 din Agram iar la ora 1 arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand.

Proiectele statariale. Am amintit că în vederea unui eventual război guvernele noastre au pregătit trei proiecte statariale. Sentim informații că dezbaterile acestor proiecte în camera ungară va începe mâine.

În cazul unui război ministerul este investit cu putere nelimitată și este autorizat să ia măsuri excepționale în orice parte a țării, să restrângă libertatea presei și libertatea persoanelor precum și libertatea diferitelor societăți și asociațiuni. În cazul menționat guvernul numește comisari regești cari controlează împlinirea acestor măsuri excepționale, iar la caz de nesupunere acești comisari sunt autorizați să întreprindă jandarmeria, poliția de stat și poliția de graniță. Ministrul de interne după bugetul său plac poate să nimicească orice hotărâre a vre-unui municipiu sau comitet comunal, precum și să numească, tribunalele și procurori de război, toate acestea, însă, ministrul de interne le poate desființa oricând va voi dânsul. Ș-ul 5 al acestui proiect oprește, în caz de război, ținererea porumbilor, iar cine nu se supune acestui ordin, va fi pedepsit până la 600 cor. amendă în bani.

Noua convenție maritimă și fluvială între România și Austro-Ungaria. După cum am amintit, odată cu generalul Conrad de Hötzen-dorf, au fost în București și patru reprezentanți ai ministerului austro-ungar de comerț: șeful de secție Richard Riedl, consilierul Kau-sky și Bordos însoțiți de Dr. Klastersky, îm-piegat. Aceștia au fost în București în vederea tratatelor pentru reînnoirea convenției între serviciul maritim și fluviul român și societatea austriacă de navigație pe Dunăre. Această convenție a fost încheiată pentru întâia oară cu România la anul 1898. Convenția a luat sfârșit la 1908, adică, după 10 ani de existență. De la 1908 și până în prezent convenția a fost prelungită cu un an. A doua zi după sosirea celor patru delegați în București a avut loc o întrevedere între aceștia și d-ii Cazimir, din ministerul de lucrări publice și Ștefănescu, directorul serviciului fluvial român. În urma acestei întrevederi s'a stabilit ca starea de proviz-

rat de până acum să înceteze și convenția să fie încheiată pe o nouă perioadă de zece ani.

Condițiile prevăzute în această nouă convenție sunt că societatea austro-ungară să facă cursele până la Belgrad și dela Belgrad, iar serviciul fluvial român, dela Belgrad în jos și până la Belgrad în sus. Ambele societăți își vor face servicii reciproce de remarcare. Afară de aceasta, sus numita societate va efectua transportările de petrol la Regensburg.

Proiectul acesta de convenție, întocmit la București de cei patru delegați ai Austro-Ungariei și reprezentanții români rămâne să fie ratificat de guvernele ambelor state.

Grandioasa manifestație românească din Viena.

— Dela corespondentul nostru special. —

Viena, 4 Decembrie 1912.

Urmând curentul pornit din toate părțile locuite de Români, prin care se caută a se protesta contra atrocităților săvârșite de armatele și populația grecească și bulgărească, asupra locuitorilor din Albania și Macedonia — Români din Viena, studenți și colonia, s'au adunat în sala otelului „Regina”, pentru a uni glasul lor de protestare cu acel al întregii Românii. Asistă spre cinstea prestigiului și demnității noastre un public imens de numeros în sufletul căruia clocotește cu vigoare acelaș fior de conștiință. Număr din fugă printre persoanele alese pe dl *Derviş Hima*, notabil albanez, membru în guvernul provizoriu al acestei provincii, *baronul Nopceu* cunosător abil al chestiunii balcanice, dl profesor la Acad. consulară *Pekmezi*, dl *General Lupu* șeful coloniei Române din Viena, d-nii deputați bucovineni *Isopescul-Grecul* și *Simionovici*, dl *Dr. Sterie Ciurcu*, dl *M. Popovici*, dl prof. *Rabener* din Cernăuți, dl dr. *Lazăr Popovici*, *Dr. Caracostea*, pâr. *Nae Popescu*, dr. *Marcu*, dr. *Iuliu Crișan*, dl *Swo-boda*, dl *Winkler* etc. etc.

Sosește din partea ilustrului profesor de filologie romanică dl *Dr. Meyer Lübke* următoarea scrisoare: „Din cauză de boală, împiedecat fiind de-a participa, voiesc să transmit în scris

personalităților, dramaturgii romani, — dacă-i putem numi astfel — au produs o literatură ieftină și de prost gust.

În epoca decadentei, destrăbălarea spectatorilor, îndrăzneala actorilor și nemernicia sclavilor liberați, acum făuritori de versuri și piese de porunceală ajunsese la culme.

„Pâne și spectacole”, iată strigătul legionarilor mercenari. — „Pâne și spectacole” — iată strigătul cotidian al poporului care murea de foame și de plictiseală. — iată singurul țel al societății romane în amurg, ticăloșită de truție, înebunită de triumfuri, istovită de lux și de prostituție.

NAGY JENÓ,
 specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ - KOLOZSVÁR
 (La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
 Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă
 garanția de zece ani. (97-120)

simpatiile mele pentru lupta de eliberare a popoarelor latine și semilatine din Balcani”.

La 9 ore adunarea se deschide prin cuvântarea dlui *Dr. Iuliu Crișan* care arătând însemnătatea acestei întruniri, aduce viile sale mulțumiri pentru participarea onoraților invitați străini, membrilor coloniei române, reprezentanților presei, studențimei. Propune apoi ca președinte de onoare pe dl profesor universitar și deputat dl *Isopescul-Grecul*, iar ca secretar pe dl *Nandris*.

Cuvântarea dlui Isopescul-Grecul.

Vă mulțumesc dlor pentru încrederea deosebită ce mi-o acordați. Chestiunea pe care rămâne să o discutăm e o chestiune într'adevăr mare și sunt fericit să conduc o adunare care vine să dea o soluțiune acestei probleme. Națiunea noastră românească stă astăzi în mijlocul unor evenimente capital de însemnate. Ca și în timpul năvălirilor turcești când însemnam pentru siguranța creștinătății o cheazășie, însemnam azi acelaș lucru. Dlor, încă acum o lună în urmă mă ocupam în delegația austriacă de această chestiune a Aromânilor (*Aplauze*). Se vorbea acolo de ori și ce, dar de soarta unor Români Macedoneni, de soarta unor Albanezi, nu se pomenea nimic. Ministrul de externe gășia laude mari pentru prietenia sigură a Regatului Român și accentua necesitatea de a sprijini revendicările românilor. Una din aceste revendicări e de sigur „chestiunea Macedo-Albaneză”. Se vorbea tot atunci de realizarea principiului „*Balcanul a popoarelor Balcanice*” și tot atunci am zis în delegațiune că Albania trebuie să fie independentă asigurând prin aceasta independența a 200.000 de Români (*aplauze*). Dlor, pentru reușita ideilor avem nevoie de sprijinul dvoastră, de sprijinul opiniei publice românești, și în mare măsură de sprijinul Regatului Român aliata imperiului nostru. (*Aplauze*).

Cuvântarea dlui T. Simionovici.

Am venit cu drag aici în mijlocul dvoastră cari veți ridica un glas de protest contra atrocităților grecești. Turcii, pe vremuri, au fost dușmanii noștri, dușmani însă cinstiți, pentru că nu s'au atins de limba și conștiința noastră. Grecii ne sunt însă dușmanii cei mai perfizi pentru că vor să atenteze asupra conștiinței și sufletului românesc. Grecii încheigând cu celelalte popoare, pe baza principiului naționalităților, alianța balcanică, azi, prin tentativa înăbușirii naționalității noastre, defig sinceritatea și sfintenția acestei legături. S'au ridicat în numele creștinătății contra asupririi turcești, și comit în numele aceleiaș creștinătăți, barbarii care-i compromit. Lucrul e clar. Grecii vor să nimicească existența națională a Macedoniei, precum vor Sârbii nimicirea existenței naționale a Albaniei. Lupta noastră însă, pornită viguros, îi va învinge. Să trimitem îndurerăților frați din Macedonia salutul nostru de bărbăție și indemn și să le arătăm că pentru izbânda lor, stăm gata cu fapta și vorba. (*Aplauze*).

Cuvântarea dlui Marmeliuc.

Într'un discurs ținut în Ruginoasa lui Cuza Vodă, un vâinic naționalist Român compara neamul românesc cu un copac. Și așa este. Neamul nostru e un copac mândru, cu rădăcini puternice, cu crengi mari și bătrâne, de capitul căroro dușmanii trag ca să rupă. (*Aplauze*). Noi protestăm contra acestei îndrăzneli de distrugere, cu atât mai vârtos, cu cât aceste ramuri prezintă o însemnătate istorică, culturală și politică. Cine nu cunoaște vitejia traco-ilirică, cine nu-și aduce aminte de mândrul imperiu Româno-Bulgar, cine nu recunoaște rolul nostru de apărător al creștinătății. Conștiința omenească se trezește tot mai falmică pretutindeni. Contra ei nici o încălcare nu se poate ivi. Autonomia Albaniei și a Macedoniei e o necesitate politică pentru Români. Prin ea se va opri rolul barbar al Grecilor și se va asigura propășirea unui element însemnat.

Cuvântarea dlui Winkler.

În numele studenților din „*Deutscher Romanisten-Verein*” îmi exprim simpatiile pentru tendințele Românilor de Sud. Și noi ca și dvoastră avem la granița de Sud prieteni, pentru binele

în schimb, literatura dramatică latină a fost de calitate inferioară. — Romanii au căutat să completeze acest gol, de altminteri, cum se face și astăzi, printr'o montare și recuzită bogată, și prin actori de seamă, cari erau stimați și răsplățiți cu iubirea publicului.

După cum spuneam la început, teatrul roman s'a născut prin imitația Grecilor.

Naevius scrie farse grosolane și comedii satirice. E trimis în exil de Scipio Africanul, unde și moare. *Livius Andronicus*, sclav liberat, traduce tragediile grecești și Odiseia; *Ennius* produce o operă considerabilă de tragedii și satire, din care însă nu s'a ales nimic; *Pacuvius* scrie vre-o 10 tragedii, însă, după cum îl numește *Horatiu*, nu-i decât un simplu *doctus*; *Attius* e autorul a 14 tragedii patetice, scrise fără gust și într'un stil greoi. Iată că în sfârșit apar *Plaut* și *Terențiu*, două talente comice puternice, cari au știut să adauge ceva original la adaptările dramatice grecești. Literatura europeană s'a inspirat cu folos din scrierile acestor doi autori, căroro *Molière* le datorează *Avarul*, *Amphitruionul* și multe alte din capodoperile sale.

Inferioritatea literaturii dramatice latine, stă în faptul că autorii scriu întotdeauna în gustul publicului, inspirându-se numai din actualități și situații sociale trecătoare. Nu s'au pogorit în adâncul sufletului omenească ca să smulgă adevăruri eterne și conflicte de pasiune neperitoare. Urmărind numai actualitatea, dând preferință

căroră tremurăm și precum dvoastră aveți de suferit atât din partea Slavilor de Sud, și noi avem de luptat aici cu Slavismul. Această trăsătură comună ne apropie. Ca și dvoastră așteptăm și noi momentul ca cu arma în mână să apărăm drepturile noastre față de contrarul comun al patriei noastre. Sfârșesc exprimându-mi simpatiile față de tendințele de eliberare ale Românilor și Albanezilor cu cuvintele: „Trăiască legătura dintre Nemți și Români”. (Aplauze). Cuvântarea a fost ținută în limba germană.

Cuvântarea dlui Derviş Hima.

Am vrut să vorbesc într-o limbă străină, dar e mai bine să vorbim în limba noastră, deci în limba română (aplauze prelungite). Nu vreau să vorbesc mult de simpatiile dintre noi. Noi Albanezii trăim cu Românii, trăim legați prin aceeași cultură, dacă nu destul de înaintată, dar destul de veche. Presa franceză — ziarul „Le Temps” — afirmă spunând un neadevăr, că națiunea albaneză nu există. Înțeleg această atitudine a Franței; interesele ei economice o leagă mult de slavism, de Rusia. Această atitudine e rușinoasă (Rușine).

Știe toată lumea civilizată că de patru ani de zile de când Turcia își are o constituție (?) Albanezii au fost supuși unor persecuțiuni ne mai auzite. Noi am știut și am prevăzut că „Regimul Tinerilor Turci” va duce țara de răpă. De atâtea ori au căutat să ne sugrume și de cinci ori ne-am revoltat. Și pentru ce? Pentru că, așa cum am spus-o de atâtea ori, *ceream ca în împărăția turcească să existe o egalitate deplină de drepturi, să se absolve privilegiile dintre popoare.* Tinerii Turci n-au înțeles acest adevăr elementar, n-au dat ascultare întregă principiului naționalităților, noi i-am zdrobit. În loc să trăim bine cu popoarele balcanice creștine, ne găsim astăzi în fața unui spectacol rușinos, sălbatec, inuman. Persecuția grecească vine să ia locul celei turcești.

Inchiziția din Spania nu e nimic față de acești barbari preistorici. Să protestăm energic, să protestăm în fața Europei și să-i spunem că în Peninsula Balcanică mai trăiește încă un popor barbar, sălbatec, poporul grecesc.

Dlor, astăzi dacă tăcem noi, dușmanii noștri vor triumfa. Și nu trebuie să triumfe! (Aplauze prelungite). Protestez în calitate de cetățean albanez contra atrocităților grecești și totdeauna voi protesta în această calitate de cetățean și nu de Excelență. (Aplauze).

Dlor, Cum vă spuneam: noi am trăit bine cu Românii. Dar să facem o declarație sinceră. *Dacă vom face un stat albanez — și vom face — vă asigurăm că elementul românesc se va bucura de cea mai largă libertate.* Și asta pentru că ne leagă aceeași origine și pot zice aceeași limbă. Eu am dat odată dlui B. P. Hajdeu vre-o 400 de cuvinte cari sămânau cu cele albaneze. La 1899 Albanezii au participat prin delegație la înmormântarea lui Vasile Ureche, cu care am lucrat pentru o înfrățire trainică. În numele Albanezilor și tinerimei ei studioase vă mulțumesc și vă rugăm să trăim bine acolo la noi, căutând să scăpăm de urgia grecească. (Aplauze). Dl Derviş Hima vorbește o românească destul de ușoară, totuși apela la ajutorul interpretului român. Accentul vorbirii d-sale a plăcut mult.

Cuvântarea dlui baron Nopcea.

Am avut prilejul, în călătoriile mele de studii în Albania și Macedonia să cunosc caracterul ospitaler al acestor două popoare nobile. Cunoștințele mele de limba română m'au ajutat destul ca să mă pot înțelege cu Aromânii. Dovadă că insinuările Grecilor că Românii și Aromânii sunt două popoare deosebite, nu erau adevărate.

Pericolul pătrunderii slavismului își are partea sa bună. El va apropia definitiv pe Aromâni și pe Albanezi. Imi exprim dorința ca același rezultat să se atingă și la Nord: apropierea între Români, Maghiari și Germani. Această apropiere va fi pavăza cea mai bună contra panslavismului. Trăiască această dorită apropiere. (Aplauze.) Cuvântarea a fost ținută în nemțește.

Cuvântarea dlui Balamace.

S'a spus că o delegație albaneză a sosit aici în Viena; nu o delegație, ci o mână de soldați gata să intre în foc. Venim să vă spunem cu adâncă

durere că Grecii ne prăpădesc; soarta părinților noștri, copiilor noștri e în primejdie. Drumurile și veștile dinspre Albania ne sunt închise. Nici un ajutor nu vine să ne scape. Avem încrederea dvoastră, în protestările dvoastră, în dv. dlor deputați ai parlamentului austriac. Spuneți tare colegilor dvoastră că în Albania sunt oameni și sate cari se măcelăresc de cătră bandele grecești. Cereți mereu autonomia Albano-Română. Credeți în prietenia aceasta care-și are rădăcini adânci. (Aplauze).

Cuvântarea dlui M. Popovici.

Conștiința românească a început pare să se deștepte căci din București, pornind în raze pretutindeni, ea a străbătut până și în Viena noastră, diplomația își are rostul ei în timp de pace, în timpuri ca acestea însă, când e în joc *demnitatea noastră națională*, ea trebuie să tacă. Să cerem ritos drepturile noastre și să înțelegem bine că la nevoie *Statul Român își poate arăta și vântul săbiei sale*, atunci când cuvântul nu poate liniști tulburarea. Macedonenii o duc greu și nu atât din vina Turcilor cari n'au înțeles să întărească aceste locuri, cât mai ales din vina Bulgarilor și Grecilor barbari. Ne ucid frații noștri azi. *Ce vor face mâne, când vor fi stăpâni acolo?* Să cerem înmăintarea statului Albano-Român. Rușine pentru acel deputat slav din parlamentul austriac, care arăta pe Albanez ca pe un incult și barbar. Dați acestor popoare *libertate* și vor progresa cu atât mai repede. (Aplauze). Dați-ne dvoastră Ungurilor și nouă Transilvănenilor libertate ca să ne dezvoltăm. (Aplauze prelungite).

Replica dlui Isopescu-Grecul.

E fapt cert că poporul românesc, politiceste, a fost exploatat în mod perpetuu. Acum să căutăm să exploatăm și noi împrejurările. (Aplauze) Să profităm bine de această clipă rară. S'a spus că popoarele neslave să facă o mână de apărare contra celor slave. Da, da. Dar cum rămâne cu garantarea dezvoltării noastre naționale? S'o avem întregă și apoi da. (Aplauze).

Poate să avem un viitor frumos. Dar să fim prudenți. Ungurii, sper că au fost în stare să învețe acum *că existența lor depinde de buna noastră existență*, că existența Europei depinde de existența statului Român. (Aplauze). *Și atunci să înțelegă bine că ei se pierd dacă nu ne dau drepturi.* (Aplauze prelungite).

Există azi un tineret care n'a studiat numai cuvântul ungar; din acest tineret face parte și dl Baron Nopcea. (Aplauze).

Să arătăm lumii cari sunt dorințele și drepturile noastre. Să luăm pilda altor neamuri, mai mici, care-și au însă emisarii lor, propagandiștii lor. Acum un fapt. Mă miră mult atitudinea presei italiene care ia apărarea Grecilor și Bulgarilor. E regretabil. Ce? Uită ei că, dincolo în Macedonia trăiesc frații de ai lor ca origină? Agitați mereu, pretutindeni, dela om la om, ideea statului Albano-Român; faceți cunoscut străinilor starea noastră. E datoria tuturor.

Inchei, ridicând paharul în sănătatea iubiților noștri suverani M. M. L. L. Împăratul Francisc Iosif și Regele Carol al României. (Aplauze entuziaste).

Răspunsul dlui Dudan.

Dl Dudan, ziarist italian, răspunde în mod foarte amabil dlui Isopescu că atitudinea presei italiene, firește e condamnabilă. Promite că va înștiința în chip conștiincios asupra soartei Macedonenilor. (Aplauze).

Moțiune.

Românii din Viena adunați în 4 Dec. 1912 pentru a-și ridica cuvântul lor în timpurile acestea de restriște pentru frații lor cari locuiesc în număr considerabil în Balcani.

Luând în vedere că prin situația creată prin evenimentele războinice din Balcani este amenințată partea aceasta din frații noștri în existența lor națională,

Înțierând cruzimile săvârșite în numele civilizației de Greci față de Aromâni și Albanezi, cruzimi care sfidează cele mai elementare noțiuni de umanitate și cultură, cruzimi care sub masca de eliberare a naționalităților de sub jugul turcesc, caută în exaltarea lor, ivită în urma

izbânzilor neașteptate, să extermineze elementul aromânesc și albanez în părțile ocupate,

Luând în vedere, că după cele întâmplate până acum nu este dată garanția că elementul aromânesc și albanez să se poată bucura de libertatea națională în dezvoltarea lor culturală, și stăpânirea nici a uneia din puterile din alianța balcanică,

Luând mai departe în vedere că principiul „status quo” decretat de marile puteri la începutul ostilităților nu se mai poate susține decât ar ajunge în conflict direct cu principiul libertății naționale,

Accentuând în fine că în consecință principiul nou „Balcanul să fie al naționalităților Balcanice” se impune și organizarea în state independente a Albaniei și Aromânilor,

Cerem ca sub împrejurările schimbate această două naționalități să nu fie împărțite de soartă și mai tristă decât sub dominația lui „status quo” fiind amenințați cu desființarea lor națională — Vă adresăm Excelență rugămintea să interveniți cu elementul Aromân și Albanez să fie împreună într-o alcătuire de stat independentă, în care libertatea lor națională să fie în mod garantată.

Se alege o comisiune compusă din d. Mihail Popovici, Isopescu-Grecul, dr. Ciurcu, dr. Mihail Popoviciu și dl Marmeliuc care să prezinte d-lui ministru de externe și să-l înmâne această moțiune, luptând mai departe pentru reușita ideii. S. Carpus.

Pro Albania.

Interview cu dl Derviş Hima.

Viena, 3 Decembrie.

Pe ruinele vechii Turcii răsare după sute de ani de sclăvie un nou stat național, Albania primejdnică însă în existența ei chiar dela început de vecini lacomi, cari nu știu respecta principiul naționalității, deși rășhoiul actual al fost deschis chiar în numele acestui principiu luat în deșert de atâția alți farsori din Europa tuturor paradoxelor. Noul stat național se naște în mari dureri și cu mari jertfe aduse de Albanezi: expulsări, omoruri, revoluții, schingșiri și tot felul de persecuții cari, mai ales de vreo câțiva ani, se țin lanț.

Astăzi însă, printr-o neașteptată întorsătură a norocului, visul bravilor Skipetari, care de sute de ani au fost crierul și bratul Turcilor merge spre realizare. În Viena care-i protejează, se adună din toate părțile lumii, pe unde i-a aruncat vântul sortii nemiloase, Albanezi cu femei, cu copii, tineri și moșnegi ca să ducă cu toții la Valona, unde, după sute de ani se va întâmpla cel mai mare act din istoria lor se va ține adunarea națională, care va chema la viață un nou stat în concertul statelor europene. Unele oteluri din Viena sunt adevărate la-găre de Albanezi. Nu știu de ce, dar fără voie îmi vine în minte anul 1848, când și prietenii revoluționari din Moldova și Muntenia duceau prin orașele din Europa aceeași viață de grădă și de visuri mari, cum o duc Albanezii din Valona. În otelul „Weisser Hahn” și în cafeneaua „Josefstadt” am întâlnit reprezentanți ai tuturor păturilor din populația albaneză, între care și pe următorii notabili: Fasil Pașa Topal, Derviş Hima, ziarist și membru al guvernului provizor, Mehmed Bey Konifa, Filip Nopcea, ziarist, Dr. Pekmezi, profesor la Academia consulară din Viena, Gura, nuvelist, Naum Sotiriu, mare proprietar în București și Ciornă Skodra, armator de vapoare și preș. al Lloydului austriac în Albania. Afară de aceștia le-am mai din seminția Malisorilor, îmbrăcate în poale albaneze, cu ștergare albe pe cap.

Alături cu Albanezii, trăind în cea mai armonioasă frăție, patru români din Albania vor pleca spre Valona spre a lua parte la dezvoltarea baterii adunării naționale albaneze, cu ocazie se va hotări și soarta celor 200.000 români din Albania.

Cei patru români macedonenii, trimiși în comisiune specială, sunt, d. Miltiade Balamace, d.

coalelor române din Korița, împreună cu trei gazetari, d. Mitu Dona, Meglenitul și Crușevanul. D. M. Balamace, unul din cei mai vrednici frați de ai noștri în Macedonia, l-a condus pe d. Const. Burileanu și pe publicistul italian Batista Pelegrini aproape prin toată Albania, iar rezultatul călătoriei lor au fost două cărți voluminoase despre Fârșeroți și ceilalți aromâni din Balcani.

Fiindcă soartea fraților noștri aromâni din Albania îi interesează în timpul de față pe toți românii, am căutat prin d. Mitu Dona, care vorbește perfect limba albaneză, să capăt în privința aceasta un interview cu d. Derviş Hima, ziarist, fost student al universității din București și membru al guvernului provizor din Albania. D. Derviş Hima este un tip foarte interesant: pletele stufoase și barba-i bogată, care-i încadrează fața, îi dau o înfățișare foarte romantică.

Credem că-i va interesa pe cetitorii noștri, amintind că d. Derviş Hima a petrecut toată vara aceasta în munții Albaniei în fruntea unei cete de revoluționari în număr de vr'o 10.000. Din când în când se coborea la șes în orașelul românesc Korița de lângă Bitolia (Monastir), unde era oaspele iubit al preotului român Balamace.

Ca ziarist, d. Derviş Hima redactează de multă vreme gazeta albaneză „Skipetari”, pe care a scos-o pe rând în nenumărate orașe din Europa și America. D. Derviş Hima a binevoit să-mi acorde următorul interview pentru ziarul „Românul”, pe care-l cetește regulat, când are timp, laudându-l pentru seriozitatea cu care este redactat:

Situația politică actuală în Albania.

„Relativ la această chestiune” zise d. D. Hima, „vă pot comunica numai atâta că s'a format un guvern provizor care a proclamat la Valona independența Albaniei. Dintre membrii guvernului nu toți se află la Valona, unii vor pleca în timpul cel mai apropiat. La compunerea guvernului provizor noi am căutat să ținem cont de toate confesiunile națiunii albaneze, deși în ziua de astăzi chestiunea confesională a trecut pe planul al doilea, deoarece ideea națională primează. Așa d. e. preș. guvernului provizor, d. Ismail Kemal Bey, care înainte de războiul din 1877 a fost guvernator al Dobrogei cu reședința în Constanța, este musulman, iar ceilalți membri ai guvernului unii sunt creștini rom. cat. sau ortodocși, iar alții musulmani, pe cari o singură idee, cea națională, îi unește în cugete și în simțiri. Zilele aceste vor pleca din toate părțile delegații albaneze spre Valona, unde vor participa la adunarea națională de acolo. Din Viena se vor duce d. Filip Noga, Mehmed Bey Konita, Hil Mossi, Agura, Goidrini ș. a. *Adunarea națională pregătește un lung memoriu pentru conferința puterilor. E mai mult ca probabil că în această adunare se vor dezbate, între altele, următoarele chestiuni importante: Delimitarea frontierei albaneze, cu care ocazie se va propune sau o frontieră politică-istorică, sau una etnografică, care va cuprinde pe toți conaționali noștri. Majoritatea glasurilor de până acuma pare să fie pentru o frontieră etnografică, și aceasta este atât în interesul Austriei, cât și al Italiei, cari vor dori de sigur o Albanie cât se poate mai mare și mai puternică, spre a pune stavilă invaziunii slave. Noi deosebim o Albanie de sus și una de jos, cari cuprind următoarele patru provincii: Iannina, Morava, Skodra și Kossovo. Astăzi însă coaliția balcanică a dat o lovitură situației politice albaneze.*

Al doilea punct care ne preocupă pe toți și va forma prin urmare obiectul discuției în adunarea națională, va fi de sigur: *Liga albaneză. Această ligă, care s'a înființat pentru prima dată în 1879 și a apărut integritatea teritoriului albanez, va avea de scop să apere și mai de parte această integritate în contra Grecilor, Sârbilor și Muntenegrilor, cari au încălcat pământul patriei albaneze.*

Relațiile Albanezilor cu Românii.

Cu românii, cari în Albania numără la 200.000, am trăit totdeauna în cele mai bune relațiuni de prietenie sinceră. Albanezii au intrat, încă

din vechi timpuri, în legături de căsătorie cu Românii, iar în noul stat albanez, am firma credință că, Românii se vor bucura de toate libertățile culturale, politice și naționale, deoarece Românul este pretutindeni un element de ordine. Este și pentru noi, Albanezii, un mare avantaj că Românii din Albania vor scăpa de propaganda greacă cu concursul prietinesc al Albanezilor, căci, și pentru unii și pentru alții, cel mai mare inamic comun este propaganda greacă.

Episcopia albano-română.

Aceasta este o chestiune deosebit de delicată, iar eu nu mă pot pronunța deocamdată cu siguranță. Chiar și adunarea noastră națională o va discuta cu multă tactică și precauțiune, ca să nu producă zizanie între Albanezii musulmani, ortodocși și catolici. Pronosticuri în această privință nu pot face, pot spune însă cu singuranță că și alte naționalități din Albania vor obține drepturile lor legitime.

Legăturile Albanezilor cu România.

România a fost totdeauna protectoarea Albanezilor și a cauzei lor. În București am avut prima tipografie albaneză, primul ziar albanez, „Spresa”, editat și redactat de Sami Bey Frașari; tot în București guvernul român le-a dăruit Albanezilor o biserică în piața Amzei și le-a permis înființarea unei școli populare, care însă în lipsă de elevi, a fost închisă la dorința tinerimei universitare albaneze. Orașul București a fost asilul tuturor acelor Albanezi prigonii, cari voiau să scape de persecuțiile turcilor. D. e. d. Faik Bey Konita, membru în guvernul provizor, s'a refugiat la București pe vremea regimului lui Abdul Hamid. Cu România vom avea și întinse legături economice, deoarece acolo trăiesc la vr'o 40.000 de Albanezi, dintre cari unii sunt comercianți foarte avuți.

Albania și coaliția balcanică.

De sigur că fiecare străin se întreabă cum de a fost posibil ca un popor războinic, ca al nostru să nu apuce armele împotriva Sârbilor cuceritori. Explicarea este următoarea: Noi de patru ani luptăm împotriva Turcilor, iar când am fost istoviți de puteri, am fost dezarmați de junii turci. Deci nu e mirare că o armată modernă a năvălit așa de ușor într-o țară dezarmată. Cu toate aceste trebuie să spunem că Albania nu este o bucățică de carne care să poată fi ușor mistuită din partea Sârbilor. Chestiunea intenției Sârbilor de a descinde la marea Adriatică, este o chestiune de viață și de moarte pentru noi, este o chestiune de importanță militară și economică, iar pentru economia Austro-Ungariei și a Italiei este o lovitură. Descinderea Sârbilor la marea Adriatică trebuie s'o considerăm ca o avantgardă a moscovismului și panslavismului care pleacă din Moscova și Petersburg. Dacă Europa civilizată și conștientă vrea ca să avem o pace durabilă în peninsula balcanică, trebuie să le arete Sârbilor drumul spre Cavalla, la marea egeică, unde „frații” coaliți luptă împreună în contra imperiului turcesc. E foarte logic ca cei patru „frați” să împartă prada „frățește” între oaltă, dar nu să se atingă de patria Albanezilor, care-i cunoscută ca un pământ al indogermanilor și ca prietenă a tuturor statelor europene”.

I. Gr.

Pianuri excelente, pianine și harmoniu

cu prețuri ieftine se vând la

FARKASHÁZI și BIRO magazin de pian

BUDAPESTA, Váci-körut nr. 12.

Condițiuni favorabile de plătire. Schimbări de vech'dai

Mântuiți gimnaziul din Brad!

O veste tristă mi s'a furșat la urechi încă pe timpul, când îmi petreceam vacanța de vară acasă. Am auzit vorbindu-se în mai multe părți, că gimnaziul din Brad ar fi amenințat cu închiderea. În coastele lui statul a înființat de câțiva ani o școală civilă, în care dela început s'a introdus și limba latină, iar acum un palat pompos stă gata pentru cuprinderea acestei școli.

Cât de repede s'a făcut și asta! Astă primăvară nici nu se știa de aceasta, iar acum iată-l în toată splendoarea lui. Ungurii din localitate au făcut și ajutorați și de atitudinea tacită a Românilor, desbinați prin certe fratricide, au intervenit la guvern pentru ridicarea lui, iar rugarea le-a fost ascultată mai repede de cum credeau chiar ei.

Gimnaziul român a rămas tot acolo în casele acele modeste de pe timpul marelui Șaguna, jos cu câteva localuri închiriate ovreilor, iar sus cu salele de învățământ așteptându-și... paremi-se decapitarea.

Răsărit din adâncă iubire de neam, ce încălzea inimile înființătorilor lui, cari merită, să le sărutăm moaștele pentru comoara ce ni-au lăsat, timp de cinci decenii înzădar își mai așteaptă completarea, căci generația de azi împețrită în nepăsare i-au uitat și pe ei și pe el. Cu patru clase numai și într'o zidire excepțională de autoritățile școlare își așteaptă acum apunerea. Rivalul înființat sub masca școlii civile, de sub care se vede însă cât de colorat și de pisică, pare a-l răpune, iar mântuire nu sosește de nicăiri.

Mi-aduc aminte de o conferință a d-lui Iorga, ținută în Sibiu acum 6—7 ani, în care spunea: „Un neam nu piere, dacă nu vrea să piară”. Adevărat! Așa a fost și tot așa va fi în veci. Ne trebuie exemplu? E doar înaintea noastră. Acum, când sună, nu al unsprezecelea, ci al doisprezecelea oiaș, ne mai stă încă în putere mântuirea gimnaziului din Brad. Săriți să-l mântuim. Nu stați cu mâinile în sând voi cei aleși și chemați ai neamului, căci oara ce va urma, va fi oara disperării și smulgerii părului. Mântuiți copiii bravului Zărand, scăpați nepoții marelui Iancu și ai lui Horea de pericolul înstrăinării, nu le luați posibilitatea celor mai bravi dintre bravi, să-și uite cine le-au fost străbunii!

Suntem săraci?? Minciună! De o mie de ori minciună! Cum adecă; înainte de aceasta cu 50 de ani am fost în stare a ridica două gimnazii gr. or. și multe alte instituțiuni, iar acum, când avem sute de bănci, cu capitaluri de milioane, când singură „Albina” arată un câștig curat anual de aproape o jumătate milion coroane, când avem atâția oameni cu averi considerabile, atâția inteligență, suntem săraci? O nu-i adevărat. Nu suntem tocmai așa săraci, cum ne pretindem. Mîntim și în multe cazuri conștient. Adevărul știți care este? Pe atunci erau de fapt bani puțini, eram de fapt săraci, dar domnea dragostea de neam; azi e lucrul întors; bani s'ar găsi ei destui, dar în schimb am slăbit în iubirea de neam. Azi ne trebuie congruă, azi avem lipsă de renume și glorie, fie acele câștigate și pe căi lăaturalnice; azi cu un cuvânt „interesul poartă fesul”.

Pare că văd înaintea mea o regretabilă figură răsându-și printre barbă: „Dapoi ce! Nici eu nu am studiat în școli românești și uite, tot nu m-am pierdut, tot mă simt Român; și apoi cei mai aprigi luptători ai noștri nu au absolvit în gimnaziile ungurești”? Vedeți aici zace bubă, aici ne doare. Nepăsarea ne va răpune odată și nouă capul.

Dar un Vaida, un Maniu, un Goldiș și cei câțiva corifei ai neamului, sunt singurii, cari au gustat hapurile școlii străine? Mi-ai putea spune, venerabile Domn, cât e de mare ceata celor cari mai ales pe la periferii, au inghenunchiat inconștient sub dese lovitură dușmane, sau, dacă n'au inghenunchiat de tot, apoi cel puțin și-au zdruncinat conștiința națională.

Nimenea nu va trage la îndoială, că lipsa unei educații naționale poartă vina, că o parte foarte însemnată, a cărturarilor din comitatele de nord e maghiarizată în sentimente, că iarăș partea cea mai mare a cărturarilor noștri stă

nepasătoare la sbuciumările neamului lor. Unde, e conștiința națională, când oameni, cari pretind cu greutate în viața românească, n'au avut pe masa lor nici odată un ziar românesc, dar își plătesc regulat abonamentul la „Buda-pesti Hirlep” bunăoară; cari nu și-au deschis nici când punga pentru vr'un scop cultural românesc. Un astfel de om, de și-ar împodobi casa întreagă tot cu tricolor și pe din afară și pe din lăuntru, tot nu e Român.

E știut că Slovaci n'au nici o școală medie. Au umblat în diferite rânduri pe la guvern cerând permisiune pentru deschiderea unei atari școli. Nu ajutor au cerut, căci știau, că nu vor primi, ci numai permisiune. Oare din ce voiau să o susție, căci Slovaci nu au nici biserică autonomă, nici atâtea instituțiuni, nici atâtea oameni cu avere, ca noi?

Ei bieții, din a căror clasă intelectuală 90 procente se reneagă, tocmai în urma lipsei de școli naționale, nu se gândeau la așa ceva; mijloace găseau ei, le trebuia permisiune numai. Dar nu li s'a dat și au rămas să mărească și pe mai departe șirurile dușmanului. Aici mi-ar plăcea să-i aduc pe toți cobitorii, să se îngrozească de aceea ce văd; să vadă acest popor blând orbecând din lipsa de conducători. S'ar convinge atunci, că tendința ucigătoare a puterii de stat nu e ca tocmai mâne să vorbim cu toții ungurește, ci, ca deocamdată să ne reducă la o turmă fără păstor, la o gloată inconștientă și flexibilă. Ajunși odată aci nimic nu ne va mai putea opri de pe povârniș.

Știm foarte bine, că ranele, ce trebuie să le vindecăm, sunt zi de zi tot mai mari și mai multe. În progresul nostru nu numai, că nu suntem ajutamați de stat în măsura contribuției noastre de bani și de sânge, ci ni se mai pun și bețe în roate, dar, când e vorba de pierderea unui gimnaziu, trebuie să se găsească acele 150.000 cor., cari auzeam, că s'au cerut dela stat, fără nici un rezultat însă până acum.

Să nu fim în stare de fapt să adunăm atâtea bani, dar și mai vârtos, consistoarele noastre să nu poată întregi suma, ce mai lipsește când numai consistorul din Sibiu a votat cu atâtea ușurință 400.000 cor. pentru prefacerea hotelului Habermann, cumpărat cu alte 400.000? Nu cred. Trebuie să se găsească.

Să încercăm! Să se deschidă iar colecte, unde băncile și consistoarele vor avea cuvântul prim, foile noastre să inziste iarăș și încontinuu asupra acestei chestii arzătoare, donatorii vechi să-și achite promisiunea.

Săriți cu mic, cu mare, bogat și sărac de scăpați pentru Hunedoara și Bihorul, ce moare, acest focar de lumină. Cari mai avem în noi un picur de conștiință românească să mântuim din ghiarele perzării pe nepoții lui Iancu, căruia și așa nu-i putem fi recunoscători!

Făcând aceasta vom da dovada, că un neam nu pierd, dacă nu vrea să piară.

S. I. D.
student universitar.

Dela „Fundatiunea pentru ajutorarea ziaristilor romani din Ungaria”.

Relativ la starea și lucrările „Fundatiunii pentru ajutorarea ziaristilor romani din Ungaria” Epitropia fundatiională comunică următoarele:

I. *Donatiunea Nina Csengedi născ. Ciato*, care — cum s'a mai raportat — a testat fundatiunii șase acțiuni de ale băncii „Ariesana” din Turda, a fost predată Epitropiei fundatiionale, care la rândul său a transpus-o institutului „Ardeleana” din Orăștie spre administrare. Valoarea nominală a acțiunilor donate face K 600 iar cursul lor la aproape K 800. Epitropia a exprimat executorului testamentar și totodată reprezentant al urmașilor fericitei testatoare dlui Dr. Danil Szabó, avocat în Blaj recunoștința sa.

II. *Starea fundatiunii* care cu finea lui August a. c. era de K 38.187.29 a crescut în aceste trei luni din urmă cu următoarele sume:

1. Donatiunea dnei Nina Csengedi	600.—
2. Donatiuni pentru broșura „Episcopii Bob și Adamovici” de Dr. I. Lupaș	568.06
3. Dela „Bihoreana”, Oradea-mare	100.—
4. Ajutor anual dela „Societ. pentru fond de teatru român”	100.—
5. Dela cununia dlui N. Frâncu din Cârțișoara (bani gata și o acție)	203.92
6. Sume intrate prin „Gazeta Transilvaniei”, Brașov	324.20
7. Sume cvitate prin „T. Român”	90.—
8. Sume cvitate prin „Drapelul”	10.—
9. Dela dl I. Morar, Săscior	50.—
10. Dela tinerimea din Toplița	31.52
11. Dela dl Dr. Bardossy, Sasca	20.40
12. Dela căpit Florian, Orăștie	10.—
Total	K 2.108.10

Cu această sumă starea fundatiunii per 30 Nov. a. c. este deci de 40.295.39.

Sibiu, la 3 Decembrie 1912.

Epitropia fundatiională.

Academia populară din Blaj.

Blaj, 5 Decembrie 1912.

În corespondența mea despre rostul „Universității populare din Blaj” — căreia i se zice „Academia populară” — publicată în „Românul” din 15 Noembrie — apelam la sprijinul moral și material al publicului blăjan ca înțelegător al aspirațiilor noastre, să dea o puternică dovadă despre dragostea ce poartă față de cultura noastră națională. Și azi constat cu deosebită satisfacție suletească, că publicul blăjan e însuflețit și înțelege pe deplin rostul conferințelor, cari se țin de 2 ori la săptămână, însoțite de proiecțiuni de schiopicion, de câte-o declamație din poezii române, sau cânt de voce sau pian.

Sala destul de încăpătoare a Casinei, s'a dovedit prea mică, față de numărul mare al publicului, care cercetează cursurile. S'a simțit nevoia unei săli cu mult mai încăpătoare pentru publicul deosebit de numeros — și așa conducătorii Academiei populare au făcut toate dispozițiile ca începând de Duminică 8 Decembrie, conferințele să se țină în viitor în sala de gimnastică a liceului.

Până acum au vorbit dnii profesori: *G. Precup* despre Sinaia, București și alte orașe din România, arătându-se frumusețea pitorească a acestor orașe a Țării Românești; dl *Dr. Ioan Rațiu* despre savanții români; dl *Al. Ciura* despre poezii române; dl *Petru Suciu* despre domnițele române și costumele vechi; dl *Flaviu C. Domșa* despre Tablourile lui Grigorescu; dl *Stefan Pop* despre Ștefan cel Mare; dl *Dr. Ambrosiu Chețianu* despre Peninsula Balcanică și popoarele ei, iar ieri în 4 Decembrie a vorbit entusiast și cu pietate distinsul profesor *G. Precup* despre bărbații mari ai României: Ion Tăut, Luca Arbore, frații Buzesti, Costache Conachi, Anastasiu Panu, Costache Negri, generalul Florescu, Mihail Cogăniceanu, C. Rosetti, V. Boerescu, Lascar Catargiu și Ion Brătianu — cari sunt pentru tinerime și posteritate pilde de entuziasm și fapte mari pentru un ideal — care trebuie să fie scump tuturor Românilor.

Cu căldură și dragoste pentru memoria marilor bărbați dl Gavril Precup a caracterizat cât a putut mai scurt activitatea și faptele marilor bărbați vorbind totuș aproape 1 oră și mai bine — lăsând ca la o altă conferință să vorbească despre bărbații mari contemporani. Aplauzele călduroase, cari l-au răsplătit pentru admirabila conferință, i-au dovedit cred de ajuns, că publicul înțelegător a urmărit cu toată atențiunea expunerile d-sale și aceasta va fi un imperios

indeemn, ca d. Precup sa continue seria povestiri despre marii bărbați ai României.

Simpatica d-șoară *Mărioara O. Major* a avut un discurs admirabil mai multe bucăți românești, pian, dovedindu-se o virtuoasă pianistă cu înaltă moasă școală și cu frumoase speranțe de viitor. A fost aplaudată deosebit de călduros, și de prima pășire în public a fost cu atâtea succes precum a fost acum, sper, că d-șoara *Mărioara Major* cu ocazia seratelor dela Academie, ne va surprinde cât mai des.

Am legat frumoase și multe speranțe de Academia populară din Blaj, și conferințele de până acum au fost pentru marele public, cea mai frumoasă școală de entuziasm și dragoste pentru cultura românească.

Politica externă a Franței.

În ședința de Joi a comisiei pentru afaceri externe din camera franceză, primul-ministru și ministru de externe, Raimond Poincaré, a ținut un discurs asupra politicii externe a Franței accentuând solidaritatea puterilor din triple alianță. Expozeul primului ministru francez, care după vorbirea rășboinică și energică a cancelarului german Bethmann-Hollweg a fost receptată cu nerăbdare, de cătră opinia franceză a făcut prin conținutul său moderat și obiectiv o impresie bună în Paris.

„Mi se impune încă o marre rezervă, — a spus primul ministru d. Poincaré — „pentru că *l'incertitudine evenimentelor e încă departe de a fi definitivă fixată* și despre tratativele, cari urmează între puteri, nu mă pot exprima fără o învoială prealabilă. Pot însă să mă declar liber numai asupra politicii guvernului francez, care deși n'o pot vedea deplin, totuși o voi defini și caracteriza destul de clar. Franța a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a preveni conflictul în Balcani, după ce a izbucnit, a-l localiza. Pentru realizarea acestor intențiuni am luat parte la conversațiunile dintre puteri, care se continuă zilnic; și totdeauna am fost și suntem și azi de părere că soluția diplomatică a culturilor actuale trebuie încercată numai prin activitate comună și unanimă.

Conversația generală, pe care a făcut-o necesară împrejurările, de sine înțeles, am inițiat-o numai în perfectă înțelegere cu prietini și aliați noștri și o continuăm iarăș numai în înțelegere cu aceștia. Credem indispensabilă continuitatea politicii noastre externe și dorim ca la regularizarea incidentelor actuale să se dovedească din nou puterea și validitatea prierinilor și aliaților noștri. În conversația diplomatică începută ne-am asigurată totdeauna aprobarea prealabilă a Angliei și a Rusiei.

În Franța încă de mult ne-am temut de izbucnirea complicațiilor balcanice și deja în Ianuarie anul trecut am tratat cu Rusia asupra diferitelor posibilități în fața cărora se va afla Europa mai curând sau mai târziu în apropiatul Orient. Rusia de sine ne-a dat asigurarea, care cu timpul a ajuns și în publicitate, că ea rămâne credincioasă statului quo teritorial în Balcani — dar excese comise la granița Muntenegrului, în Macedonia și în Albania, trăgânarea rășboiului italo-turc, întârzierea realizării reformelor au făcut tot mai nesigură pacea. În înțelegere încheiate în luna April, de parte între Sârbia și Bulgaria, iar de altă parte între Grecia și Bulgaria, am văzut germeii unei noi pericole critice, și conduși de bunăvoință și curaj față de Turcia am sfătuit-o a încheia cât mai curând pacea cu Italia și a duce la deplinire reformele în Balcan. Complicațiile însă au devenit tot mai amenințătoare.”

Primul ministru face apoi cunoscută acțiunea diplomatică, fără succes, însă pentru împiedicarea rășboiului și apoi continuă:

„Evenimentele rășboinice au arătat tot mai limpede că o parte mare a Turciei europene va rămâne în mâinile aliaților, cari s'au arătat demni de *victoriile lor*. Cabinetele statelor au examinat aproape zi de zi mijloacele pentru pregătirea unei mediațiuni, dar referitor la aceasta a trebuit să se asigure că, *nici o putere europeană nu va încerca a-și însuși nici în parte, nici în întregime fructele succeselor pentru sine.*”

În strânsă înțelegere cu Anglia și Rusia, Franța a propus în 30 Octombrie anexarea acestei clauzule la propunerea de mediațiune. Rusia a fost cea din urmă putere care a declarat desinteresul ei teritorial. Cu bucurie am putut constata, că toate puterile, fără nici o excepție, au declarat pe față că n'au aspirații teritoriale. Franța, care are interese foarte importante în teritoriile ocupate de statele balcanice nici când nu s'a cugetat să renunțe la interesul ei în chestia balcanică. Noi suntem principalii creditori ai Turciei. Va fi necesar a stabili cvotele care vor trebui a le lua asupra lor statele balcanice din datoriile publice ale Turciei. Puterile cumpărătoare deja deacum posibilitatea unei soluții juste. Noi mai suntem interesați afară de datoria statului român, la venitele regiei de tabac, în nenumerate concesiuni și ramuri ale serviciului public. Societățile franceze au de asemenea interese în diferite lucrări publice, cari sunt deja concesionate sau numai în pregătire. Mai presus de interesele economice industriale și financiare e însă moștenirea morală tradițională care noi o avem acolo și voim să o menținem.”

Primul ministru vorbește apoi pe larg despre instituțiile franceze existente pe teritoriile, cari probabil vor fi anexate:

„Nu voim să jertfim nici una din aceste mijloace ale influinței franceze. Am adus deja în mod prietinesc la cunoștință statelor balcanice, că în teritoriile ocupate de ele avem drepturi morale și teritoriale și credem că aceste vor fi respectate. Până acum puterile s'au înțeles că operațiunile militare nu au însemnătatea faptelor împlinite. Aceasta e cea mai sigură garanță a păcii europene. Toată ambiția mi-a fost ca să apăr prestigiul Franței în concertul puterilor europene spre ași putea valida cuvântul. Fără slăbiciune am slujit pe aliații noștri și interesele noastre, interesul păcii și a civilizației.”

Ce privește armistițiul acum încheiat, primul ministru crede că Grecia nu va întârzia a-l aproba. Speră că aliații nu vor înjosi gradul moral la care s'au ridicat în fața Europei, prin desbinări regretabile. Primul ministru dorește ca Turcia să-și recâștige cât mai curând bunăstarea printr'o pace trainică.

mobilizat în Septembrie și că nemobilizând până acum, n'am pierdut nimic. Dacă mobilizam atunci, am fi avut în față o armată bulgară puternică, iar în spate cu siguranță că am fi avut pe Rusia. Azi însă situația e cu totul alta.

Armata bulgară e decimată, raporturile noastre cu Rusia au devenit foarte amicale; iar forța noastră militară s'a pregătit, în ultimul timp, cu tot ce-i era mai necesar. Așadar, dacă am mobiliza acum am fi mai folosii, decât dacă am fi mobilizat la începutul războiului din Balcani. E vre-un partid politic care să ceară mobilizarea? N'are decât să-și formuleze cererea și ea poate să-i fie satisfăcută. Dar să nu insiste nimeni asupra faptului că n'am mobilizat la începutul războiului, că greșește.

Nu puteam opri în loc statele balcanice cari pornise pentru liberarea conaționalilor lor. Noi, românii și în special toți conservatorii, oer de atâta vreme libertate pentru dezvoltarea elementului românesc din Turcia. Cum ar fi mobilizat un guvern conservator, în contra unui stat vecin care urmărește scopuri similare? Azi însă România se află în alte împrejurări și de hotărârea ce se va lua, depinde mult viitorul nostru.

Aici e locul să vă vorbesc de compensații. S'a spus de unii că ar trebui să ni se dea cadrilaterul; de alții, că ar fi prea puțin dacă ni s'ar da numai Silistra. Sunt în măsură să vă spun că pretențiunile României sunt de naturi diferite și anume: strategice, politice, naționale și economice.

Negreșit că dorim o bună rectificare a frontării dobrogene spre Bulgaria, dar mai dorim autonomia Macedoniei pentru asigurarea dezvoltării Aromânilor, după cum dorim și o linie ferată menită să lege Dunărea cu marea Adriatică.

Aceste dorințe ale noastre formează obiectul compensațiilor, împreună cu chestiunea de a se ști cari vor fi raporturile în viitor dintre România și statele slave dela sud. Dacă vom obține cadrilaterul sau și linia ferată la Adriatică, n'am putea fi mulțumiți. Ne-ar lipsi autonomia Macedoniei și raporturi definitive cu Bulgaria și Serbia. De aceea, repet, pretențiunile noastre sunt de natură diferită și trebuie să fie satisfăcute toate. Azi, când ne biziim pe întregul sprijin al Austriei și pe amiciția Rusiei, putem să spunem că trebuie să mobilizăm, dacă pretențiunile noastre nu vor fi satisfăcute prin bună înțelegere.

Fruntașul guvernamental s'a grăbit să exprime însă convingerea ce și-a format-o din relațiunile sale politice, că România va obține deplină satisfacție, fără să recurgă la arme.

O triplă alianță balcanică.

Viena. — „Südslavische Correspondenz” află din sursă bine informată că primul ministru bulgar Ghesoff se silește să impace punctul de vedere bulgar cu acel al Greciei. Divergențele dintre ei au ajuns într'un stadiu atât de înaintat, încât nu e exclus ca Grecia să iasă din alianța balcanică. De aceea Bulgarii doresc ca România să intre în alianța balcanică în locul Greciei și speră că misiunea lui Daneff la București va putea obține aceasta, deși cercurile diriguitoare sunt convinse că România se va decide foarte greu la acest pas. La Sofia se vorbește chiar despre posibilitatea unei triple alianțe balcanice din care să facă parte România, Bulgaria și Serbia.

România și Bulgaria.—Misiunea lui Daneff la București.

Sofia. — „Politische Korrespondenz” scrie: Despre călătoria lui Daneff la București se anunță, că opinia publică bulgară privește cu multă încredere consfătuirile pe cari le va avea Daneff cu bărbaii de stat ai României. Insaș călătoria aceasta e o dovadă despre afabilitatea Bulgariei față de România. Președintele sobraniei, care pe timpul războiului a stat împreună cu regele Ferdinand și care în urma misiunii la Budapesta a ajuns în situație a cunoaște părerile personalităților celor mai competente din Austro-Ungaria referitoare la întreg complexul chestiilor din Balcani, va fi cel mai potrivit pentru continuarea tratativelor referitoare la pretențiunile formulate de către România. Incontestabil, guvernul bulgar e aplicat la orice concesiuni congruente cu interesele de stat ale Bulgariei, și el nu se va sustrage a permite pri-

Conflagrația internațională se complică.

Atitudinea Greciei. — Conflictul greco-bulgar. — Turcia e gata să continue războiul. — România și războiul balcanic. — O triplă alianță balcanică? — România și Bulgaria. — Conflictul austro-sârb se va agrava la primăvară. — Austro-Ungaria nu admite pretențiunile Serbiei. — Italia și Albania. — Atitudinea Rusiei.

Arad, 6 Decembrie.

Încă înainte de serbătorile Crăciunului vom avea pace în Balcani, cu toate că Grecia nu vrea să încheie armistițiul cu Turcia și cu toate că din pricina orașului Salonic conflictul între Bulgaria și Grecia se agravează necontenit. Grecia, care pe uscat a dat mai puține probe de vitejie și jertfă, are o armată aeriă intactă și o flotă care s'a purtat foarte brav în acest război. Cu toate calitățile aceste ale flotei ei trebuie s'o spunem că atitudinea ei grandomană față de Bulgaria, care a jertfit mai mult în acest război scurt, dar îngeros, apoi cruzimile ne mai auzite ale soldaților greci în ținuturile ocupate față de autohtoni, a provocat o adâncă revoltă în mijlocul Românilor și Bulgarilor, ai căror conaționali din Macedonia sunt zilnic schingiuiți de Greci. În cercurile diplomatice bulgare se vorbește de un eventual război cu Grecia la care va coopera și România în schimbul acordării de drepturi politice, culturale și naționale fraților noștri din Macedonia. Războiul acesta — după versiunea bulgară — va începe la primăvară, ca și cel austro-sârb. Toate acestea sunt însă simple presupuneri, câtă vreme nu cunoaștem rezultatul păcii ce urmează să se trateze între Bulgari, Sârbi, Muntenegri și Turci, și câtă vreme nu știm ce va hotărâ conferința ambasadiorilor marilor puteri, care se va ține probabil la Londra. Până atunci se poate ca și Grecia să trateze separat cu Turcia. Ori cum însă orașul Salonic nu va rămâne în posesiunea Elenilor, cari nu vor da probe de civilizație, deși se mângâie mereu cu strămoșii lor.

Grecia n'a semnat încă armistițiul.

Sofia. — Delegatul grec Panas n'a semnat încă protocolul referitor la armistițiul. Probabil că armata greacă va continua singură războiul contra turcilor și în curând va întreprinde un atac decisiv împotriva orașului Ianina.

Paris. — „Matin” anunță din Ceatalgea: Grecii n'au vrut să accepte armistițiul pentru că ei s'a cedat Ianina. Turcia a declarat că nici un război nu va discuta despre predarea celor trei provincii asediate. În colo a făcut tot posibilul ca armistițiul să se poată încheia. Bulgaria, Ser-

bia și Muntenegru s'au declarat satisfăcute de condițiunile armistițiului, iar mandatarii lor au semnat aseară protocolul respectiv. În consecință Turcia continuă actualmente ostilitățile numai cu Grecia. Tratativele de pace vor avea loc probabil la Londra.

Conflictul greco-bulgar.

Berlin. — Cercurile politice berlineze sunt de părere că regele Ferdinand s'a hotărât să încheie armistițiul, de teamă ca divergențele dintre aliați să nu degenereze în adevărate conflicte. Bulgaria, care a purtat tot greul războiului, ese din această luptă cu cele mai mari pierderi. Celelalte armate aliate însă, dând numai lupte mici cu neînsemnate trupe turcești, au suferit pierderi ce nici nu sunt vrednice să fie amintite.

Cu atât mai mare e necesitatea ca Bulgaria să-și cruțe puterile de cari mai dispune încă, pentru a le putea pune în cumpănă în cazul unei desmembrări a alianței.

Bulgaria, renunțând la Adrianopol și la drumul spre Marmara, va formula pretenții îndoit de mari asupra Salonicului. Asupra acestui punct divergențele dintre Greci și Bulgari amenință să devină foarte acute.

Viena. — „Neue Freie Presse” află din Constantinopol că Venizelos a declarat ministrului plenipotentiar rus că Grecia preferă să-și retragă flota din marea Egee și obținând Creta să încheie pace separată cu Turcia, decât să admită ocuparea teritoriilor grecești din Macedonia, de Bulgari.

Turcia gata să continue războiul.

Viena. — „Politische Correspondenz” află că guvernul turcesc ar primi bucuros o pace onorabilă, lucru dorit chiar de acei militari cari după luptele dela Ceatalgea voiau continuarea războiului. Dacă însă, aliații, cum se știe, vor pune condiții prea grele, Turcia nu s'ar da înapoi în fața continuării războiului.

Părerile unui fruntaș guvernamental.

București. — Un fruntaș guvernamental a declarat unui ziarist următoarele: „După cunoștința mea, România n'a pierdut nimic prin atitudinea ei rezervată față de cele ce s'au petrecut până acum în Balcani. Aceia cari afirmă că am fi pe cale să ieșim păcăliți din situația actuală, se înșală probabil pentru că nu sunt în curent cu cele ce se petrec.

Războiul începuse în Balcani și la noi nu se spusese că trebuie să mobilizăm. De abia după ce războiul devenise favorabil pentru bulgari, s'a adus învinuirea că n'am decretat mobilizarea. Eu am credința că am făcut bine de n'am

tenului din vecini o *regulare administrativă a frontierei*. Bulgaria ar face României mari concesiuni economice și culturale, mai ales pentru Românii din Bulgaria, precum și pentru Românii din Macedonia. Iar, pentru risipirea tuturor înțelegerilor cercurilor românești, referitoare la aspirațiile Bulgariei asupra Dobrogei, guvernul bulgar de bună seamă nu se sustrage a face declarații în scris, ori pe lângă garanția unei sau a mai multor Puteri a se obliga că *abzice și formal de orice aspirațiuni asupra Dobrogei*.

Bulgaria e aplicată și în privința aceea, de a asigura înființarea școlilor românești pe seama Românilor din orașele dunărene Vidin și Tutucuaia, precum și averile cuțo-vlahilor din Macedonia. În această privință între altele poate fi vorba chiar de o episcopie separată pe seama acestor cuțo-vlahi. Afară de favorurile economice ce s'ar da României, s'ar asigura acesteia și favoruri comerciale pe Dunăre, aceasta mai cu seamă pentru că ar fi spre folosul ambelor state. *Cele mai mari greutăți ale tratatelor consistă, firește, în chestia regulării frontierei*. În privința aceasta însă *la Sofia se crede, că deosebirile de vederi nu vor fi atât de mari, încât să trebuie a ne teme de vre-un antagonism mai mare*. Incontestabil, că de amândouă părțile se manifestă cea mai mare bunăvoință, față de o înțelegere între România și Bulgaria, care va avea darul să consolideze relațiunile amicale între aceste două state.

Un mare duce rus în România.

București. — Marți, cu prilejul aniversării luării Plevnei va sosi în București marele duce rus Nicolae Mihailovici, care în numele țarului va preda M. Sale regelui Carol bastonul de marșal rus.

Conflictul austro-sârb se va agrava la primăvară.

Viena. — Ziarul „Neue Freie Presse” vorbind despre conflictul austro-sârb, spune că acesta va lua o întorsătură gravă abia după încheierea păcii în Balcani. Deoarece însă până acum nici armistițiul n'a fost încheiat, conflictul se va agrava abia în 1913. Proporțiile acestui conflict sunt însă prea exagerate, căci ținând seama de certurile interne ale aliaților, Serbia nu se va putea bucura de ajutorul lor.

Atitudinea Rusiei.

Petersburg. — În ședința societății slave de binefacere s'a votat o moțiune, prin care se spune că *datoria Rusiei este să dea sprijinul Serbiei pentru a ajunge la Adriatică*. Această chestie este de o deosebită importanță pentru Serbia. *Ea trebuie să-și realizeze planul întocmai ca Rusia, care ține mereu în vedere moștenirea țarului Petru cel Mare, de a cuceri Marea Baltică și a-și face drum prin Marea Neagră*.

Viena. — Ziarul „Reichspost” află din Cernăuți, că regimentul rusesc Nr. 67 lucroază de 8 zile la facerea unei șosele în lungime de cinci kilometri și o lărgime de cinci metri, dela Cuzantzi la satul bucovinean dela frontieră, Toporouți. Concentrările rusești la granița dinspre Bucovina, continuă. Ziarul „Reichspost” zice că mulți soldați austriaci vor trebui să petreacă Crăciunul la frontieră în iarna grea, și deschide o listă de subscripție pentru pomi de Crăciun pentru soldați.

Austria nu admite pretențiile Serbiei.

Londra. — Ziarul „Daily Telegraph” publică o telegramă din Viena a corespondentului său Dillon, spunând că *dacă Pasici menține declarația sa că Serbia trebuie să aibă cu orice preț un port la Adriatică atunci timpul vorbelor a trecut și Europa trebuie să fie multămită dacă conflictul va rămâne localizat*.

Austria va proceda astfel: va aștepta momentul când va lua cunoștință oficială că Serbia a luat în posesiune un port Adriatic. Atunci Austria va protesta cerând imediată evacuare a acestui port; iar dacă Serbia va refuza, Austria va ocupa imediat Belgradul și teritoriul dinspre răsărit.

Dillon află că pe baza raportului consulului

Edl Austria va avea dreptul să ceară satisfacție publică.

Italia și Albania.

Roma. — Camera începe discuția proiectului prin care se aprobă tratatul de pace din Lausanne și măsurile pentru Lybia.

Fostul președinte de consiliu. Soninno, declară că va vota tratatul; totuși cere explicațiuni cu privire la unele clauze.

Se declară favorabil autonomiei Albaniei. Italia trebuie să o susție cu condiția unei perfecte egalități de tratament, pentru Italia și Austro-Ungaria și de a nu se împiedeca deschiderea unui deuseu comercial pentru Serbia și statele balcanice în Adriatică.

PAGINI RASLETE

Cărți școlare.

Istoria Ungariei de I. Vuia ed. VIII. preț 50 fil. a apărut în tipografia diecezană de aici și s'a înaintat ministrului, pe calea ven. consistor. E speranță de aprobare grabnică.

Ministrul a aprobat sub nr. 127380/1912 *Curs practic de limba maghiară* partea I, ed. X. și partea II, ed. VIII. de I. Vuia. Prețul fiecăreia părți 50 fil. Sub nr. 127381/1912 Cartea de cefire cl. IV ed. VII. Arad, preț 60 fil. Sub nr. 152751/1912 Abecdar ilustrat de I. Vuia ed. X. Arad Preț 40 fil.

INFORMAȚIUNI

Arad, 6 Decembrie 1912.

În memoria lui Dr. Ioan Rațiu. Din Turda ni se scrie: În 4 Decembrie s'au împlinit 10 ani dela moartea regretatului Dr. Ioan Rațiu, fost avocat în Turda și președinte al partidului nostru național. Orașul nostru și-a ținut de datorință să comemoreze cu acest prilej memoria marelui bărbat și la biserica familiară Rațiu din Turda s'a serbat în această zi în prezența poporului întreg parastas solemn pentru odihna sufletului lui Dr. Ioan Rațiu.

Immormântarea lui Caragiale. Ni se scrie din București: După ce a împodobit literatura românească cu tot ce era superior în a lui vigoasă structură cerebrală, Caragiale s'a furișat în odaia lui de lucru și a murit — retras, ascuns, fără martori, cum fără martori, ascuns și retras concepuse, în viață, opera nepieritoare căreia ne închinăm cu admirație toți câți știm să cetim românește. Căci firea lui Caragiale prezintă două laturi adânc deosebite: de o parte îndrăzneală temerară de a rupe tipul, cu brutalitate, din stratul social pe care-l studia, și de a-l da pradă, cu toate rănile, curiozității publicului; iar de altă parte, neîncredere în el însuși, timiditate, un fel de sfială de copil plâpând și delicat care se roșește când stă de vorbă cu omul străin. Și acum, tot discret, fără știrea nimănui, Caragiale vine în țară, furișat printre vagoanele de marfă, ca să-și ia locul de veci în țărâna cimitirului.

Vestea că rămășițele pământești ale celui mai viu scriitor pe care l'a produs neamul nostru a sosit, pe negândite, la București, a făcut să se uite un moment preocupările războiului, preocupări cari chinuesc opinia noastră publică, și să ațintească atenția tuturor asupra acestui mort mare, care ca dascăl savant, a deslănat firea românească și a arătat, celor cari pot învăța, în ce direcție trebuie îndreptată sollicitudinea celor însărcinați să facă educația poporului și de unde să porceadă ca să vindece neajunsurile dela temelia națiunii acesteia.

Caragiale a stat o viață retras de lume ca să urmărească în tihnă obiectul studiilor lui, studii cari priveau adâncul sufletului unuia din straturile cari formează poporul românesc; și acum, după ce natura și-a luat asupra lui dreptu-i suprem, un furgon de marfă l'a aduce în țară pentru ca față de ceea ce a rămas din obser-

vatorul precis, din cugetătorul profund și din scriitorul subtil, să se puie la încercare înălțimea sentimentelor de recunoștință ale noastre, ale urmașilor cari ne-am delectat cu opera lui și am învățat din ea să ne cunoaștem și să-l cunoaștem.

Stă la noi să invederăm, prin partea ce vom ști să luăm la immormântarea lui Caragiale, — că am înțeles învățămintele ce decurg din opera lui și că am priceput ceea ce adevărat mare fost-a în cel care ne părăsește acum de-a pururea.

Dela banca „Oraviciana”. Ni-se scrie: În locul dlui director Ilie Trăilă, care din cauza bătrânețelor, s'a retras, a fost ales cu unanimitate de director executiv la „Oraviciana”: dl dr. Petru Cornean.

Kaiserul și Țarul. Cetim în cotidianul francez „Le Journal”, următoarele știri din sursă autorizată:

„Acum, când criza și-a pierdut acuitatea, acum când puterile au afirmat voința lor pacifică și când conflictul promite a se rezolva nu prin forța baionetelor ci prin iscusința diplomaților, e necesar să arătăm că perioada pe care am traversat-o a fost mai turbure decât se crede și că ne-am aflat în ajunul unor evenimente redutabile.

Duminecă din 24 Noemvrie, împăratul Wilhelm II, care trebuia să pornească a doua zi la drum spre Donaueschingen, a fost foarte perplex. Ziua aceea a fost, putem spune, o zi istorică. Vineri în 22 Noemvrie un curier special al Kaiserului plecase la Petersburg, cu o scrisoare autografată la adresa lui Nicolae II. Guvernul german, înfățișat prin împărat, cerea guvernului rusesc în persoana țarului, explicațiuni asupra mișcării trupelor remarcate la frontieră. În contra că erau îndreptate aceste demonstrațiuni militare împotriva Germaniei sau împotriva Austriei? Ce însemnătate aveau ele? În sfârșit, din chestiunea aceasta putea ieși războiul sau pacea. Dacă Wilhelm II ar fi amânat plecarea sa la Donaueschingen, criza ar fi luat un caracter extrem de grav, și ei i-ar fi urmat măsuri militare din partea Germaniei. Ar fi fost urmarea conferințelor cu comandantii corpurilor de armată, și ar fi fost probabil o mobilizare parțială a armatei nemțești care ar fi atras imediat niște contra-măsuri din partea Franței; ar fi fost, în sfârșit, începutul unei perioade de tensiune din cele mai primejdioase, cu perspectiva unui războiu.

Or, curierul dela San-Petersburg se întoarce Luni și înmână lui Wilhelm II răspunsul țarului. Ceea ce a fost acest răspuns ne putem ușor închipui căci găsim reflexul lui în telegrama cancelarului către prefectul dela Koenigsberg prin care îi anunța că nimic nu se produsese din partea Rușilor, nimic care ar atrage contra-măsuri din partea Germaniei. Și împăratul plecă în grabă la Donaueschingen; din chiar clipa aceea se constată o destindere în relațiunile internaționale. Așa dar Rusia și-ar afirma intențiunile ei pașnice. Iată ce e în afară de orice îndoială”.

Procesul doamnei Steinheil la Londra. Se vorbește din nou cu sgomot despre faimoasa „văduvă roșie”, d-na Steinheil. După procesul răsunător din Paris, în urma misterioasei crime din fundătura Ronsin, d-na Steinheil se retrăsese la Londra, unde trăiește și acum într'un cartier mai depărtat. Din Londra vin acum vești despre dânsa și e vorba tot de proces, dar, de astădată, fără de nici un caracter tragic. D-na Steinheil a dat în judecată pe un autor englez, care a tipărit o carte în care figurează și dânsa pînă la criminalii istorici, și pe tipograful respectiv, cerând 25.000 de cor. despăgubiri pentru calomnie și retragea volumelor din vânzare. Procesul a venit în fața tribunalului, având ca judecător unic pe Darling. Asista lume multă, căci se credea că întreaga „afacere Steinheil” va reveni la ordinea zilei. Dar n'a fost nimic. S'a împotrivit judecătorul la orice discuție asupra fondului afacerii și, de altfel, apărătorul d-nei Steinheil, F. E. Smith, avocat celebru și politician de renume, a făcut declarația, că mai înainte de ședință, părțile s'au împăcat și anume: autorul și tipograful prezentat scuze d-nei Steinheil și și-au luat

parlamentul ca în viitoarele edițiuni ale volumului incriminat, să fie scoase pasagiile privitoare la „văduva roșie”, care a mai obținut și 25.000 de lei despăgubiri.

Cu aceasta s'a terminat procesul.

Iconostasul elegant este decorul cel mai frumos al bisericii. Deoarece statuele pe iconostas numai o muncă de specialitate le poate executa, atragem atențiunea comitetelor parohiale să nu se lase înșelați de călătorii meseriași escroci ci să se adreseze cu încredere în abilitatea acestor treburi bisericești cunoscutului sculptor Schmit Ferencz din Budapesta, X., Köbánya ut nr. 11, care și-a câștigat cunoștințele în sculptură la academia de sculptură din München. Planuri execută gratis călătoria la fața locului o face pe cheltuielile proprii.

Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului librăriei „Doina” din Beiuș.

Tehnica modernă nicidecum nu stă pe loc, ea crește prin înnoiri continue din mașinile existente construcții cu totul noi, ceea ce face posibilă producția de mașini mai bune și mai ieftine, decât cele anterioare. Dezvoltarea aceasta continuă o industrie se validitatea în mare parte mai cu seama la valorizarea năsișului și la produsele din acesta: cărămizi pentru pășuni, lespezi pentru podele, blane pentru tuneluri și caneluri, trepte pentru scări, stâlpi de beton, vâlăie pentru fântâni etc. Specialiștii s'au convins de avantajele obiectelor de ciment, produse de specialitate și care deja în multe locuri ele însăși trag folos din acest ram al industriei. După cum adevăratele aceste specialități cele mai perfectate mașini și forme de specialitate s'a constatat că sunt cele fabricate în fabrica de această specialitate, care e provăzută cu perfectă ordine de muncă, a inginerilor Szantó și Beck, Budapesta Viola utca Nr. 7.

Referiți-vă la ziarul nostru și veți primi franco catalogul cel mai nou, de curând apărut. Probe de năsiș pentru examinare și ingineri se trimet în provincie pe cheltuielile fabricii.

CRONICA SOCIALA

Din Sibiu.

A XI ședință literară a Reun. sodalilor români. —

— Raport special. —

Am ținut în 28 Noemvrie st. n. în salele reuniunii un aer de sărbătoare. Așteptau toți cu curiozitate să audă pe dșoara *Ecaterina Pitiș*, gîndindu-se că a binevoit a-și da prețiosul contribuție programul acestei ședințe literare. Și parțial simțeam așa de bine în atmosfera aceea de căldură a claselor, văzând pe conducătorii destinate noastre cum se interesează de mișcarea culturală meseriașilor români. S'au dus vremurile în lume și în țară, pe ruinele înaltele trepte ale generației nouă de intelectuali caută să creeze legăturile de înfrățire, dând mână de ajutor celor de meseriași și muncitori români.

Și a deschide prezidentul reuniunii, dl V. Tordășianu prin o frumoasă cuvîntare. În primul rând a vorbit frumosul număr de intelectuali români care au participat și în deosebi pe dșoara E. Pitiș, care cu o încredințată căută să dea mână de ajutor reuniunii și a aduce la cunoștința ei culturale ce este. Viu mișcat aduce calde mulțumiri prezidentului și îndeosebi dlui viceprezident G. P. P. care a ținut să scoată la iveală jubileul al prezidenției prin o vorbire caldă, plină de simț și prin unele cântări, cântate de corul reuniunii în presara zilei onomastice.

Veșnic vorba despre mișcarea meseriașilor români, vorbește despre meseriașii din Brad cari au înțeles o tovarășie industrială de ajutorare cu rușii „*Industria*”, societate pe cvote. Scopul acestei tovarășii este: „a îmbunătăți legăturile dintre ei în privința morală și materială, a da ajutorul ei împrumuturi ieftine, anticipațiuni și garanții, a îngriji și fructifica depunerile lor, a produce brute, a valoriza produsele lor și a le mijloci vinderea, a înființa un consiliu seama membrilor, a ține prelegeri și

potreceri, a aranja bibliotecă și sală de lectură pentru sporirea cunoștințelor sufletești și de specialitate și, în genere, a le întinde ajutorul ce e cu putință.” A hotărît această tovarășie bravă — zice dl Tordășianu — ca cu începerea anului 1913 să deschidă depozitul de vânzare „Consumul”. Spune că e interesul nostru al tuturor de a susține asemenea însoțiri folositoare prin procurarea de cvote, iar cei interesați să se adreseze dlui Vasile Boneu, profesor în Brad. Mai vorbește apoi referitor la tinerii meseriași, spunând că „*Fundațiunea Francisc Iosif*” din Sibiu, întemeiată întru amintirea suirii pe tron a Majestății Sale va da suma de 400 cor. pe an aceluia tânăr meseriaș, fără deosebire de religie sau naționalitate, care absolvînd cu rezultat eminent școala industrială pentru învățăcei, sau altă școală industrială de specialitate din Sibiu dorește să meargă în străinătate spre a-și înmulți cunoștințele în bransa sa. Recomadă și tinerilor meseriași români de a concura la acest stipendiu. Ca încheiere amintește de o propunere ce a făcut-o în una din ședințele trecute și anume ca dintre participanți, cari pot, și cari au plăcere să dăruiască reuniunii câte un scaun, care o să-l aibă permanent, cât va vizita această reuniune. Scopul acestei propuneri a fost, pe de-o parte dezvoltarea gustului artistic și cu motive naționale la confecționarea imobilelor, iar pe de altă parte împodobirea localului reuniunii cu o expoziție de scaune cu diferite motive. Aduce la cunoștință publicului că această propunere a avut răsunet, deoarece până acum a dăruit câte un scaun reuniunii dl F. Crucița și doamna Pamfilie, cari sunt artistic lucrute de măsurul român E. Petruțiu.

Urmează notarul cu citirea protocoalelor administrative. Din citirea lor am observat că în decursul unei acesteia s'au mai înscris la reuniune 23 de membri ordinari și anume: 1 sodal compactor, 1 căldărar, 2 fauri, 3 lăcătuși, 3 pantofari, 5 cismari, 2 barbieri, 5 croitori și un maestru brutar, iar ca intrate benevole la diferite fonduri de ale reuniunii suma de cor. 80.38.

Începutul ședinței literare îl face corul seminarial sub conducerea clericului Socol cu cântarea „*Hai frați cu bucurie*”, predată în tempo de marș care a stors admirațiunea publicului.

Punctul cel mai valoros al programului a fost, — fără îndoială — colaborarea dșoarei Ecaterina Pitiș. Mulți i-au citit poeziile din volumul apărut, sau prin reviste, dar acum publicul era dornic să audă pe însăși autoarea lor recitînd o parte din ele, așa după cum au fost simțite la crearea lor. Și a citit duios și cu farmec vr'o câteva, apărute prin reviste, după publicarea volumului. Versurile senine și lirice ale gingașei poete picurau ca o ploaie de mărgăritare, învăluind cu armonia lor duioasă inimile ascultătorilor. Dintre poeziile citite îmi aduc aminte de vre-o câteva cântece drăgălașe în forma lor măiastră, de „*Lună plină*”, „*Baladă*” și „*Legenda tămâiții*”. Mai ales această din urmă e admirabilă. Ti se pare că auzi pe un moșneag cumintă povestind nepoților lui seara, în jurul focului de pe vremurile când pe pământ nu erau flori ci numai o scoarță blestemată care încingea întreg pământul. Și a pornit întâiadată cuvîntul din gura lui Isus de s'a răpus tărîia scoarței și s'a umplut de flori pământul. Și când dulce Isus dormea în iesle, au venit îngerii sglobii, cu flori și trecînd doi păstori cu turma au găsit pe un îngerăș mititel adormit de oboseală, iar un păstor a rupt înecitor o floare din mîndra cunună a îngerășului. Și au plecat s'o samene, dar n'au putut s'o lase locului că împrăștiat miresme puternice de tămâie. Și au pornit din nou la drum până când au dat de un colț tănuț și uitat unde au sădit sfînta floare”.

Și poeta încheie această minunată legendă cu drăgălașele versuri:

Păstorii știu c'o fi murit
Și turma de mioare,
Și nu știu cine-o fi găsit
Plăpînda, mica floare.
Ea vine odat' cu mîndru Mai
Și tot cu el se pierde
Trăiește 'n crîng, în văi și 'n plai
Ascunsă 'n iarbă verde.

Publicul nu se mai sătura ascultînd frumoasele versuri și aplauzele delirante ale mulțimii au conținut numai când poeta a revenit din nou la tribună spre a mai citi unele bucăți.

Îi mulțumim din suflet domnișoarei Ecaterina

Pitiș că ne-a dat ocazia de a savura câteva clipe sfînta artă a poeziei în toată splendoarea ei.

A urmat apoi corul seminarial cu bucățile „*Pribeagul*” și „*Cucule pană galbenă*” cântate cu farmecul caracteristic al cântecelor noastre populare. Tenorul I. Stanciu a cântat o romanță sentimentală fiind viu aplaudat. Au mai declamat diferite poezii: Dumitru Milea, Aurel Ișan, Cornel Axente, Zinica Dopp ș. a. Clericul I. Ștefan, interpretul fidel al țiganilor a declamat unele anecdote pline de vervă. În imitarea dialectelor e de un comic irezistibil. A fost furtunos aplaudat. Au mai urmat unele puncte, după cari prezidentul declară ședința închisă. Mulțumește încă odată domnișoarei E. Pitiș pentru prețiosul concurs și avizează publicul că la 26 Decembrie n. va vorbi dl profesor Dr. E. Precup. De încheiere se sortează între participanți mai multe broșuri, tot odată și câteva volume din poeziile dșoarei E. Pitiș.

Elin Grula.

Aviațiune.

Din misterele aviațiunii bulgare.

— Raport de pe câmpul de bătăie. —

Corespondentul englez Percival Philipps reîntorcîndu-se de pe arena luptelor din Balcani comunică în raportul său interesante detalii despre acțiunile flotei aeriene a armatei bulgare. Zice între altele:

Informațiuni oficioase peste tot nu se pot primi, oficiile nu comunică nici un fel de lucru cu noi. Mai cu seama se retace misterios menirea aparatelor de zburat, deși pe când venisem în linia de luptă dela Adrianopol se vorbea foarte mult de menirea lor. Cele mai proaspete încercări cu aparate de zburat au adus atâtea rezultate încît în ciuda tuturor veștilor referitoare la un eventual armistițiu, conducerea armatei bulgare a făcut tot ce i-a stat în putere ca să-și înjghebeze o flotilă aeriană. În călătoria mea dela terenul războiului cătră Filipopol, pe care am făcut-o împreună cu un convoi de vulnerați, am întîlnit în față o interesantă coloană de recvizite pe seama unui aerodrom; se grăbiau cătră graniță. Am văzut cinci aeroplane: monoplane și biplane, cari erau încărcate de-a întregul pe căruțe deschise și erau păzite în jur cu ostași. În trăsurile din urmă veneau șapte piloți ruși acum angajați pentru conducerea aparatelor. În Mustafa-Pașa staționează deja o serie întreagă de aeroplane, adunați fiind aici vre-o doisprezece piloți isteți de toată naționalitatea. Participarea zburătorilor la asediarea Adrianopolului a fost împreună cu câteva accidente despre cari nu ni s'a permis să trimitem raport la ziare. Unii piloți au ajuns a face servicii foarte prețioase. Acum vă pot comunica despre accidentul mortal al unui pilot. În zborul său de recunoaștere pilotul se coborîse prea jos, astfel că devenise ținta unui bombardant aprig a infanteriei turcești. Aripile și cărmele aparatului au fost ciuruite în un moment și un gloate pătrunse în pieptul zburătorului. A mai putut să mai zvâcnească una la cărmă ca să se ridice și să se întoarcă la cartierul principal, până aici însă a pierdut atîta sânge încît și-a dat sufletul înainte de a-și putea face raportul. Naționalitatea lui este ținută în secret, noi însă am aflat că este rus. Mai târziu și oficiile au conces că s'a întîmpiat o nenorocire, dar ziceau că la o aterizare greșită la începutul zborului. Totodată însă ni s'a interzis strict a comunica detalii, numele pilotului nici până azi nu ni s'a spus. Și aceea ni s'a retăcut că un alt pilot s'a nefericit lovit de opt gloanțe. Pilotul acesta a fost înmormîntat cu paradă militară în cimitirul Sf. Treimi din Mustafa-Pașa”.

Philipps mai caracterizează cum se făuriseră veștile alarmante despre învingerile Bulgarilor.

„Cînd plecasem din Mustafa-Pașa, ni s'a comunicat un raport bogat în detalii despre intrarea Bulgarilor în Constantinopol. Ajungînd în Filipopol prima veste ce mi s'a dat să aud a fost tot un astfel

la institut de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi.

la cunoștința on. public, că am deschis

la institut modern de văpsitorie, curățire și spălătorie cu aburi
în ARAD, colțul străzii Weitzer János.

Institutul: str. Magyar nr. 26. Institutul de primire: str. Weitzer János (vis-à-vis de poșta centrală).

Roagă binevoitorul sprijin, proprietarul:

Knapp Sándor.

de raport precis și bogat în detalii despre capitularea Adrianopolului: lucrurile acestea nu le-am luat din gura unor civili ci din spusele ofițerilor și ofițerilor celor mai valoroși. Nici când n'a fost vrednică o campanie atât de misterioasă ca și aceasta. Poporul acestor ținuturi trăiește în totală întunecime...” (Din „Fremden Blatt”).

Italia va procura mai multe aeroplane între cari vor fi 28 piese BristolCoandă.

— Mihai Székely, aviatorul mai de seamă a avarurilor a căzut din nou cu aparatul construit de dânsul sfărâmându-se acesta aproape până la nerecunoaștere. Aviatorul a scăpat.

— Liga aeriană ungară a încetat de-a mai exista după multe jertfe aduse pe seama aviației maghiare a căror sumă s'a ridicat la mai multe milioane. Evidentul eșec al aviatorilor a zdruncinat existența acestei lige așa încât membrii sprijinitori de până acum până la președinte totți au părăsit-o.

— Până acum s'au nefericit 228 piloți dintre cari 61 francezi, 49 germani, 34 americani, 22 englezi, 18 italieni, 15 ruși, 6 belgieni, 5 helvețieni, 4 spanioli, 3 austrieci 2 români (locotenentii Carada și Popovici). Mai urmează Australia, Brazilia, Bulgaria, China, Hollanda, Muntenegru, Peru și Ungaria cu câte-o victimă. Se pare că numărul jertfelor arată progresul aviației și respectivul popor. Cei mai mari sculptori ai lumii lucrează acum la modelul grandios ce voiesc Francezii să-l ridice acestor eroi.

— Francezul René Bourgoin comunică în revista „Technique Aeronautique” socotelile și construcția grafică a unui aeroplan monstru pentru 12 persoane. Acest aeroplan va fi tip propriu și anume monoplan. Menirea lui ar fi să descurce circulația între orașele din Franța. Deci primul aeroplan cu scopul acesta.

— Căpitanul american Chambers face experiențe ca să întocmească astfel aeroplanul ca acesta să poată porni în plin zbor de pe bordul corăbiei. Aeroplanul va fi aruncat în aer cu puterea și înălțimea de 100 kilometri, astfel că aeroplanul imediat va putea să rămâie în plină plutire. Aruncarea în aer este făcută prin un aparat cu aer comprimat. Experiențele de până acum au fost încoronate de cel mai desăvârșit succes.

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Cursul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 6 Decembrie.

Grâu pe Aprilie	12.—
Săcară „	10.50
Porumb (Cucuruz) pe Mai	7.75
Ţvăs pe Aprilie	11.20

Un credit de 12 milioane lei (mai exact: 128.575.060) cere directorul general al căilor ferate române dela ministerul lucrărilor publice. Această sumă considerabilă e destinată achiziției de vagoane de mărfuri, locomotive, modificările de ateliere, lucrărilor de consolidare a căilor și podurilor, amenajamentelor de gări, construcției unei gări centrale în București, achiziției de vagoane pentru călători, mărirea depozitelor de locomotive și dedublării liniei Buzeu-Brăila. Suma menționată s'ar contracta prin emisiune de obligații comunale și județene anuitățile împrumutului fiind garantate prin surplusul de încasări ale C. F. R.

Statistici interesante.

Cursul efectelor în Septembrie și Octombrie 1912.

a) România.

Imprumuturile Statului	Interese	Sept.	Oct.
Renta Amort. 1894 internă	5%	103.—	100.68
„ „ 1903	5%	102.32	102.77
„ „ 1893	4%	93.—	91.40
„ „ 1889	4%	93.25	91.75
„ „ 1890	„	96.70	95.05
„ „ 1891	„	93.—	92.10
„ „ 1894	„	93.—	92.10
„ „ 1896	„	93.05	92.30
„ „ 1898	„	93.05	92.30
„ „ 1905	„	93.10	90.80
„ „ 1905	„	93.20	90.90
„ „ 1908	„	93.30	90.80
„ „ 1910	„	93.60	91.85
„ „ 1910	„	93.60	91.85

b) Austro-Ungaria.

Renta austr. aur		112.—	109.—
„ „ coroane	4%	86.50	84.50
„ ung. de aur		107.20	104.50
„ „ „ coroane	4%	86.50	84.—

Gazetele ovreo-maghiare, se uipau foc la căderea uimitoare a hărăzilor ungurești față de cele românești.

Păcat, că nu se putea interveni cu vre-o ordonanță ministerială, în numele „Ideei de stat...” Insași „ideea” era doar lovită la mir.

Industria mare în România.

Numărul fabricilor încurajate de stat dela 1887 la 1 Novembre 1911.

Ani	Industria de						Total
	Construcții	Textile și confecționari	Alimentare	Hârtie celuloză și imprimărie	Chimie	Electrică	
1887	13	9	2	2	4	—	30
1888	10	8	3	1	4	—	26
1889	3	5	1	3	—	—	12
1890	9	2	2	1	6	—	20
1891	10	6	1	—	1	—	18
1892	4	1	—	—	1	—	6
1893	16	4	5	1	3	—	29
1894	11	5	2	1	5	—	24
1895	7	1	4	—	2	—	14
1896	7	1	4	1	6	—	19
1897	4	4	3	1	2	—	14
1898	5	2	3	1	—	—	11
1899	9	—	3	1	8	—	21
1900	10	—	2	2	4	—	18
1901	14	5	2	2	4	—	27
1902	5	5	—	2	2	—	14
1903	6	9	3	1	2	—	21
1904	10	4	3	2	3	—	22
1905	18	8	8	3	4	1	42
1906	27	13	13	4	7	1	65
1907	42	23	21	1	10	—	97
1908	29	17	22	4	4	—	86
1909	26	8	17	2	7	—	60
1910	12	—	13	1	1	—	27
1911	23	3	11	4	5	—	46
	330	143	158	41	95	2	769

Fabricii în activitate 472

Fabricii în curs de instalație 20

Total. 492

Când vom vedea încurajată și fabrica de aeroplane Vlaicu? (—)

Bibliografie.

Vasile Goldiș despre chestia de naționalitate. Înregistrând apariția cărții dlui Goldiș „Drapelul” scrie: Mai anul trecut a fost invitat d. Goldiș de cercul Darwin din Oradea-mare să facă o conferință despre chestia de naționalitate în limba maghiară. D. Goldiș a primit invitația și s'a pregătit cu conferința, dar aceasta nu s'a mai ținut. Astfel, ca munca depusă să nu meargă în pagubă a pus sub tipar d. Goldiș conferința ce avea să țină la Oradea-mare și cu poșta de ieri am primit broșura de 66 pag. care poartă titlul „A nemzetiségi kérdéscről” și costă 1 cor. (A se comanda dela tipografia „Concordia” Arad.)

Mai rar a apărut pentru publicul maghiar o broșură mai de actualitate ca aceasta, care în formă ușoară și plăcută scoate la evidență starea de astăzi a conflictului național din Ungaria, cauzele lui și direcția în care va găsi rezolvirea serioasă.

Nu este studiu politic, ci o revistă a istoricului, care avântat peste frământările zilei caută să ne arate de pe culmea materialismului istoric perspectiva trecutului, cum sub influențele schimbării modului de producție economică s'a născut chestia de naționalitate și perspectiva în viitorul ale cărui condiții economice determină rezolvirea chestiei.

Dacă poate nici nu se poate aplica teoria materialismului istoric asupra tuturor fazelor evoluției conflictului național, și nu se poate accepta nici fără rezervă modul cum determină d. Goldiș evoluția naționalității ca produs al împreună locuiri sub aceeași soarte, este foarte instructivă această conferință. Mai ales capitoul în care tratează mult subliniata „idee de stat” este scris cu multă vervă.

Au apărut:

„Fluerașul”, frumoasa revistă bucureșteană pentru copii, scrisă de mulți scriitori de seamă

„Viața Românească” revistă științifică literară nr. 10 cu articole de: H. D. Xenopol: Regele Carol I. — Radu Rosetti: În chestia limbii literare. — M. Chirițescu: Răsunarea lui Caraiman. — G. Murnu: Homer: Iliada, cânt. XIX. — I. Podriga: Note pe marginea cărții. — M. Sadoveanu: Neamul Șoimăneștilor. — Barbușescu: Din lumea balcanică. — Scris din Bucovina, Mișcare teatrală, Miscelanee, Recenzii, Revista Revistelor.

POȘTA REDACȚIEI.

G. R. Viena. Se va publica după ce vom îndreptările necesare și în caz dacă vom acriză la rubrica referitoare.

L. O. Versurile intitulate „Mângăiere” sunt publicabile.

Dlul Virgil Musta. A plecat alaltăieri la Cerrăuți și nu se întoarce decât după 10 zile.

Dlul Ricard D. Ioan. Primit. Cele te promit. Vom da în curând din ele.

Dlul G. T. Caransebeș. Regretăm că nu spațiu pentru asemenea chestiuni. Trimite ticolul dv. ziarului „Drapelul”. Probabil: va publica acolo, după ce chestiunea ilu orașului interesează numai pe caransebeș.

F. B. Babșa. Vom ceti manuscrisul babil să-l publicăm.

A. C. E prea frumos articolul decât l păstrăm pentru numărul nostru de C. Multe salutări și mulțumiri. Vom păstabil și „Nobel, etc.”

Redactor responsabil: Constantin S.

Margit-Viora { CRÈME
POUDRE.
SĂPUN.

Nestricăcioase, depărtează de pe față pistrii și tofelul de necurățenie. — Prețul 1 cor. 60 fil.

De vânzare numai la: **BRAUN**

In contra tăciunelui de găru.

Cel mai bun mijloc

O dosă 40 fil., care ajunge la 100 klgr. grâu.

ERNO farmacie la „Sfta TREIME”, Timișoara-Iosefin str. B1

Praf pentru porci,
care promovează îngrășarea

1 cutie 1 cor.
1/2 Klgr. 1 cor.
1 „ 2 „

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboeală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă [din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul acesta.

Ra 116-280)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

Un
candidat de avocat

astă momentan aplicare în cancelaria sub-
scrisului.

Dr. Alexandru Pop, avocat.
Po 616-6 Rodna-veche (Óradna).

Dr. Cornel Papp, avocat
și-a deschis

cancelarie advocațională
în Beiuș în casa Doamnei văd. Veghsó în fața
cu judecătoria regească. (Pa 630)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum
și hârtie și reevizite de scris se capătă cu pre-
țuri ieftine la librăria **Fichler Sándor**, Arad
Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Fi 307-100)

„SEVERINEANA“ societate comercială din
Caransebeș primește

un commis

din brașa colonialelor cu o praxă îndelungată.
Cei cari și-au căștigat și praxă în fererie și
sunt eliberați de miliție, sunt preferați.
(Se 603)

Se caută

un scriitor

cu practică bună. Ofertele să se trimită
Domnului

Dr. Silviu Pascuțiu,
advocat, Borosjenő.
(Pa 615)

În atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC
și
CUMPENE

excelente și cu prețuri mode-
rate se capătă la fabrica

THINSZ A.

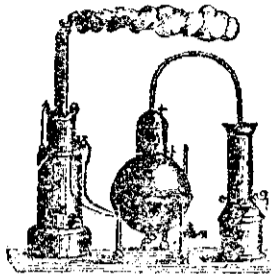
BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

Ti 163 60

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárváros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane**
pentru spirt, —
pentru vâpsitorie chi-
mică și — pentru
ferberea rachiului
din material excelent,
pe lângă garanță și
cu condițiuni favora-
bile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu
prețuri moderate.

Ra 174-20

Margel N. ciasornicar și
giuvaergiu:

ORĂȘTIE (Szászváros) Vásárutca
lângă „HOTEL CENTRAL“.

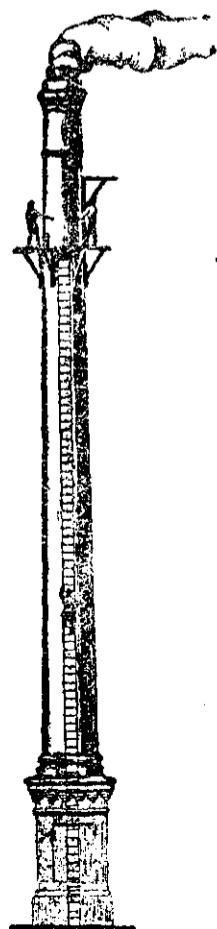
Cel mai mare depozit de totfelul de ciasornice
de aur și argint precum și ciasornice de meta
și nickel. Articiii de argint de China Berndorfer
Cristoffle și tacâmuri de ar-
gint. Ochelari și zwickeri de
Rathenov. Articole optice de
aur și argint. Reparaturi so-
lid și ieftine.

(Ma 467)

Construirea și repararea
hornurilor pentru fabrici
execută fără conturbarea lucrului fabricii

Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai
renumită instituție.
Constraește **pereți**
pentru cazane, cup-
toare pentru orice
ram industrial și tot-
felul de **turle** pentru
apă. Până acum am
executat peste 3000
de clădiri, între cari
pe seama fabricii de
electricitate din Viena,
cea mai mare în Eu-
ropa, am zidit în pă-
reți locomobile de
90.000 HP. cu supra-
față de 24.000 m²,
128 ciururi ambulante,
precum și 4 dintre
cele mai mari hornuri
ale acestei fabrici, cu
un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilu-
strat se trimite gratis.

(Gu 339--15)

Rezumiteles

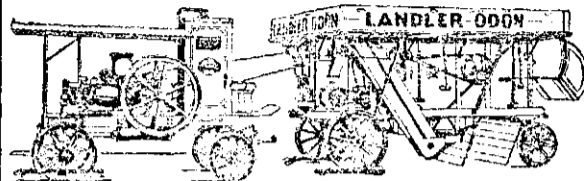
MOTOARE CU ULEIU BRUT

**MOTOARE CU BENZIN. LOCOMO-
BILE. IMBLĂTITOARE EXCELENTE.**

ARANJAMENTE PENTRU MORI.

De vânzare pe lângă cea mai deplină ga-
ranță și în rate pe mai mulți ani, la:

Lander Ödön Motortelepe,
Budapest, VI Lovag-u. 2.

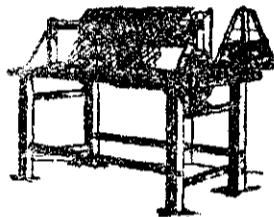
NOUȚATE! Lucru bun și ieftin!

Cheltuială de lucrare 1 1/2 fil. Fără control dăm par-
tea finanților.

Motoarele pot fi văzute în lucrare și imediat se
expediază. Locomotive și motoare uzate se
schimbă. Catalog de prețuri ilustrat gratis.

La 161-26

Cele mai ex-
celente instru-
mente pentru
săparea de

fântâni arteziene le pregătește
și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente

Hódmezővásárhely,

VI., Ferenc-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, co-
munele, singuraticii: singurii pot face să-
parea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

**Recomand și mașini pen-
tru împletitul de sîrmă.**

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

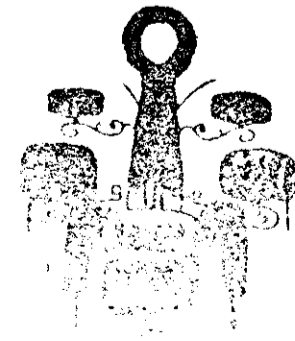
Correspondență în limba maghiară, eventual germană.
(Va 47-01)

Cel mai mare magazin de blănărie.

Bordy József

Marosvásárhely Szechenyi-tér 52.

Își recomandă în atenția on. public din
localitate și provincie bogatul asortiment
de blănărie cu prețurile cele mai convenabile.

Articole de fabricație
proprie; mantale
de blană, blane
de călătorie. —
manșoane, boale
căciuli pentru
domni și doamne,
ultima modă și
lucrate cu gust.
Prețuri ieftine.

Primește orice lucrări de blănărie pentru
prăfacere, căptuire, căptușirea și colierea
mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios.
Numai marfă bună și execuție de I.-u. rang
(Bo 126)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, mărimi de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘET, strada Kudritzer n-rul 44—46.

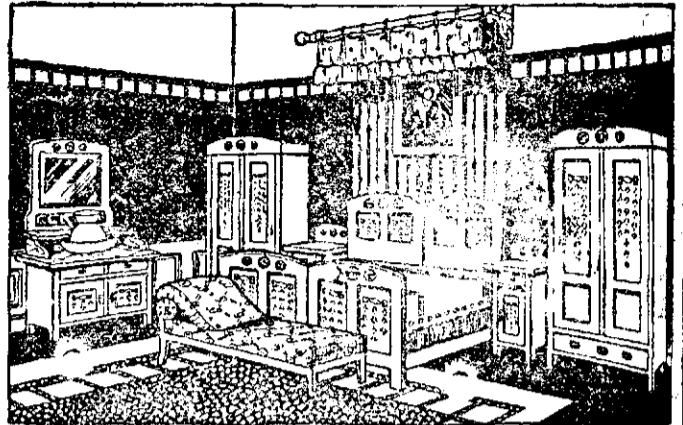
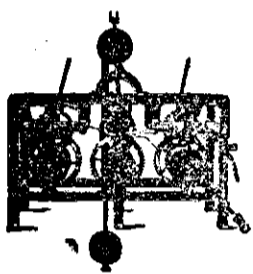
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covcare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Oroloage de turn

pentru palate, ace comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjează mașinile favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

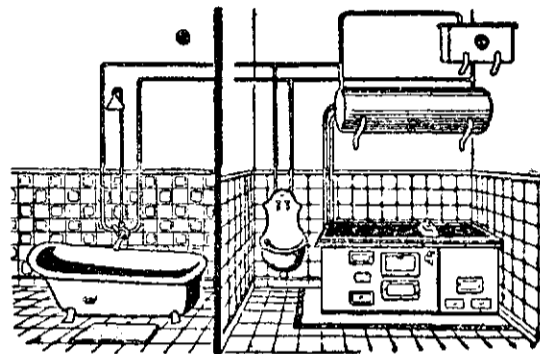
dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage din

Budapesta, VII., Tökölly-ut n-rul 52.

(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimis gratis și franco.

Ma 102—25

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apeduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apeducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

(Vi 159—60)

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuite și prompt.

EDUARD v. DERERA urmașul lui BADOCŞAY.

Temesvár-Josefstadt, Seudler Platz 1.

TELEFON 374.

Telegrame: DERERA, Temesvár.

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de tinichea, ferecături la clădiri și mobile. Instrumente pentru toate ramurile industriale, Afriqué de calitate primă, colivii pentru pasări, mese de spălat pentru culine, patente, dulapuri de gheață, aparate de făcut unt și aranjamente pentru culine, depozit mare de vase trainice de fier, cuptoare „Meteor”, cuptoare „Triumph”, vase de aluminiu, împletituri de drot (sârmă) sprizuri de vii.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

De 175—20

Un milion altoi de vie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar

Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronospora altoii sunt foarte frumoși și dezvoltăți la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie care viticultor și proprietar de vie să se adreseze cu toată crederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație asigurată că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de vie și prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vie.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”

(A 539)

Băbolna (u. p. Szászváros).

Comandele cu roșă conștiințios și punctual

Premiat cu medalia de aur.

Fondat: 1867.

**EMERICH BOKODY
și FIUL**Atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică
SIBIU—NAGYSZEBEN strada Sag nr. 32.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc. în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă.

Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la cerere de urgență în timp de 12 ore.

(Bo 92—30)

**Cine voește să cumpere
INCĂLȚĂMINTE**

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar
(SZATMAR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii dragălaşe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc tofelul de ghete și cioboate după măsură.

Hainede doliu se execută cât se poate de repede.

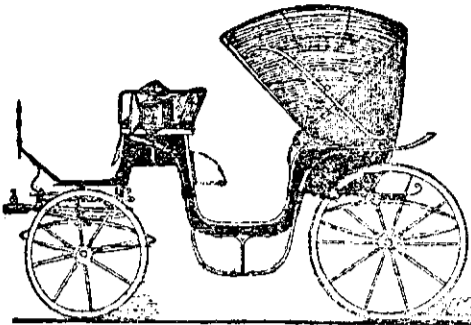
Heinrich Rastel

Ra 70-30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE. Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare, vopsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin. o o o

Ieftinătate senzațională

Noutăți de sezon

Cioboate de box cu bandă, moderne și solide pentru dame. K.

8.50

Cioboate de chevreau cu bandă, foarte elegante, pentru dame K.

9.50

Ghetele TURUL

sunt

cele mai bune, elegante și durabile.

„TURUL”

fabrică de ghete soc. pe acții

Cea mai mare fabrică în monarhie.

Prăvălie: ARAD, (Palatul Minorităților).

Cioboate „America Style” cu bandă eleg. și solide p. bărbați K.

11.50

Cioboate de box cu bandă, moderne și solide pentru bărbați K.

10.

Dacă vrei să cumpărați Tea și rum fin

să vă adresați firmei

VOJTEK și WEISZ

in ARAD.

TEA:		RUM:	
	Cor.		Cor.
1 pachet mixtură f. fină	—50	1/2 litru „Hungaria”	1.10
1 ” ” ” ”	1.—	1 ” ”	2.20
1 ” ” ” ”	2.—	1/2 ” Jamaica II	1.30
1 ” ” ” ”	2.50	1 ” ” II	2.60
1 ” sfărmături fine	—40	1/2 ” ” I	1.80
1 ” ” ” ”	—80	1 ” ” I	3.60
1 ” ” ” ” kg.	7.—	1/2 ” ” fortior	2.70
1 ” POPOFF nr. 4	7.—	1 ” ” ”	5.40
1 ” ” ” ” 6	5.50	1/2 ” ” antiqu	3.70
1 ” ” ” ” 8	4.50	1/2 ” ” ”	7.40

Comenzile făcute cu poșta se expediază prompt.

(Vo 506—)

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie - - pentru ferestre - -

(Fi 226—50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

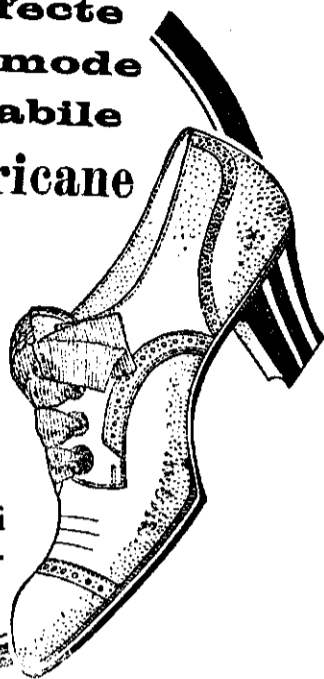
THE VERA.

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

Gesellich geschützt.

din timpul
 modern pen-
 tru dame,
 domni și
 copii se află
 numai în
 asortimentul
 prăvăliei de
 ghete, pălării și articlii
 de modă pentru băr-
 bați alui

Made by
 Rice & Hutchins
 Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa
ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect! [Bu 233]

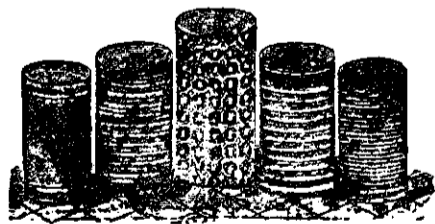
Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea
 mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model
 de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două co-
 lori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet
 de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABEBELENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de co-
 voare și întreprindere de
 aranjament pentru birouri
 din Ungaria-sudică).

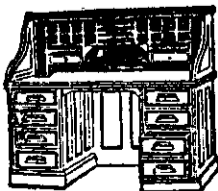
Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belyáros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare com-
 plectă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza
 unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu
 ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai
 ieftine. — Hectografe și toffelul de rechizite dactilografe fa-
 bricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

In despărțământul de covoare
 se vând covoare veritabile de
 Persia, Smirna și toffelul de
 covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma129-104)

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt cu siguranță, chiar și în cele
 mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA“ (purgativul de fiere) ^{a lui} SÁNDOR

care curățește stomacul și intestinale de toate materiile nefolositoare care
 sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile
 ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșciuri, arsuri, apăsare
 de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 250 fil., 12 sticle 5 coroane.

Efectul purgativului de fiere „LAXA“ va fi permanentă dacă deodată
 cu ea folosim

„Regenolul“ balsam de stomac ^{a lui} SÁNDOR

„REGENOLUL“, această esență de stomac vindecă orice soi de morburile
 de stomac și intestinale precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de
 sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de ce-
 lică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 fileri.

Originalul „LAXA“ și „REGENOLUL“ se poate afla la preparatori
 original:

SÁNDOR ZOLTÁN
 farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL“
 la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul
 nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită
 atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având
 nevoie de recomandația noastră. În caz, că am
 prinii oarecari plângeri în contra vre-unei din
 aceste firme, am înceta imediat a
 mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
 „ROMANUL“.

Beiuș

Belényes

Librăria „DOINA”

Ne permitem a recomanda atențiunei binevoitoare a On. public românesc bogatul nostru sortiment de cărți literare de toate genurile, cărți bune pentru popor, cărți de rugăciuni și de economie, precum și tipăriturile advocațiale cu prețurile cele mai moderate și toate necesariile de cancelarie ca: hârtie, călimări, cerneală, creioane, tocure, penițe, ceară de sigilat sugativă, mape pentru masa de scris, hârtie de scrisori în cutii, apoi registre de contabilitate în diferite mărimi, albume pentru cărți postale și fotografii, sigile cu monogram și ștampile de cauciuc și metal pentru oficii, etc. etc.

Comenzile primite se execută cu cea mai mare promptitudine și constientiozitate. La dorință cărți achitate înainte se expediază și la America și în celelalte țări străine.

Asigurăm On. public de un serviciu afar' din cale prompt și mulțumitor și ne rugăm a ne onora cu st. comenzi.

„DOINA”
LIBRĂRIE SOC. PE ACȚII
(Beiuș)-Belényes.

De 817—16

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârșiri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgăiel, etc.

folosește:

**Purgativul de fier (epehajtó) de
Rozsnyai,**

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia
ROZSNYAY M.
A R A D.

(Ro 227—104)

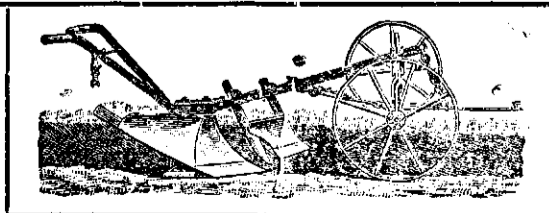
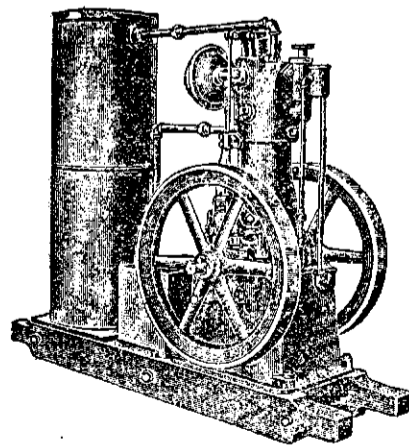
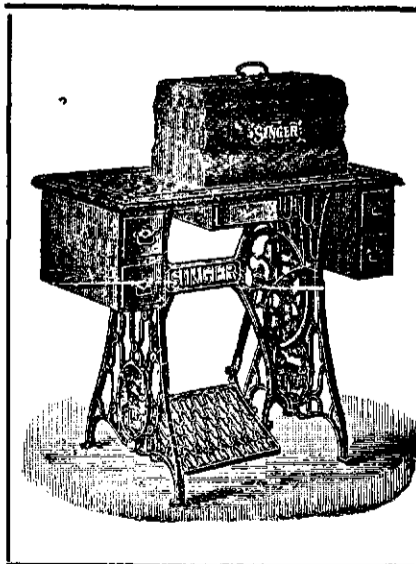
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

A R A D, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerată, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

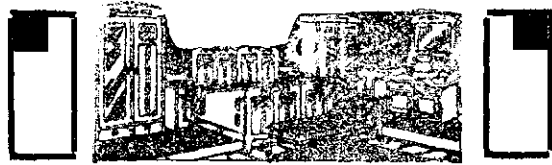
Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

VERES FERENCZ

FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE, ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE

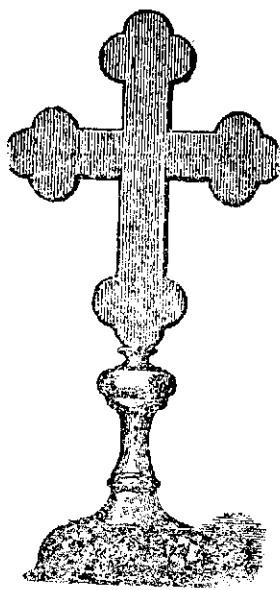
DEJ—DEÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută totfelul de lucrări în branșa măsurătorului precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmacii și aranjarea școlilor după orice desen.

Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

(Ve 195—)

IOSEF JIKELI

Sibiu—Nagyszeben str. Cisnădiei nr. 47.

Obiecte de bucatărie: porcelan, farfurii și blide înflorate, rame pentru icoane, globuri și lămpi; oglinzi, țigle de sticlă.

Scule bisericești: Cupă și vas de botez, potire argintate, pe dinăuntru aurite, căldărușe pentru apă sfințită, cădelniță, cruce, candelargintate, sfeșnice de altar, candelargintate de perete de bronz, candelabre.

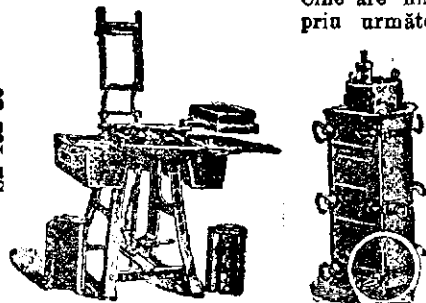
Ieftin de tot!

Catalogul gratis și franco.

(Ji 573—60)

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.

F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.

Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.

B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.

C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizare nisipului.

SZANTO és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szám.

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135—30

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, MEDIAȘ (TAKARÉK ÉS HITELSZÖVETKEZET, MEDGYES).

ASIGURĂRI DE ECONOMII.

La INSTITUTUL DE CREDIT ȘI ECONOMII ÎN MEDIAȘ, pe lângă cotizație săptămânală de 1 cor. și o mică taxă suplitoare

1000, adică una mie coroane

și poate asigura fiecare persoană între anii 20 și 60, cari după o prealabilă examinare medicală intră ca membru în despărțământul asigurărilor de economii. Plățile taxelor se fac săptămânal. Aceste taxe se administrează ca depuneri de economii și se fructifică. Aceste taxe oricând se pot abziice, în care caz în sensul regulamentului respectiv, taxele plătite se restituie. — Intrucât plătitorul și-a împlinit aceste îndatoriri regulat în decurs de 15 ani, la sfârșitul anului al 15-lea după o depunere săptămânală de

1 cor. — primește 1000, adică una mie coroane

iar după fiecare 1 cor. următoare, altă 1000 cor. în caz de moarte după 30 de zile.

Plătirea acestei sume scadentă cu prilejul morții, în sensul regulamentului respectiv, o asigură societatea de asigurări olandeză „DORDRECHT” (direcțiunea din Ungaria se află în Budapesta, V., str. Marokkai, nr. 2. Palatul propriu) iar efectuarea și împlinște

„Institutul de credit și economii” din Mediaș.

Cea mai mică taxă săptămânală este 1 cor., în schimbul căreia după 15 ani, sau în caz de moarte înainte de acest termen se asigură 1000 cor., cea mai mare taxă săptămânală este 50 cor. în schimb după termenul amintit se asigură 50.000 cor.

Deci, în schimbul plății unei neînsemnate taxe săptămânale fiecăruia i-se îmbie prilej să economisească o sumă considerabilă și prin aceasta să-și creieze o eventuală viitoare bază de bunăstare, iar de altă parte în caz de moarte asigură existența urmașilor săi.

În baza acestor plăți institutul de credit acordă și împrumuturi.

Oricine și oricând poate intra ca membru, fără ca să plătească săptămânile scadente deja în decursul anului.

Femeile și bărbații plătesc asemenea taxe suplitoare! — Cheltueli nu se compută!

Cei din provincie pot face plățile prin cercuri poștale, fără cheltueli. Explicări dă institutul totdeauna în orele oficiale.

Direcțiunea**„Institutului de credit și economii”—Takarék és hitelszövetkezet****Mediaș—Medgyes.**

(Sa 574—15)